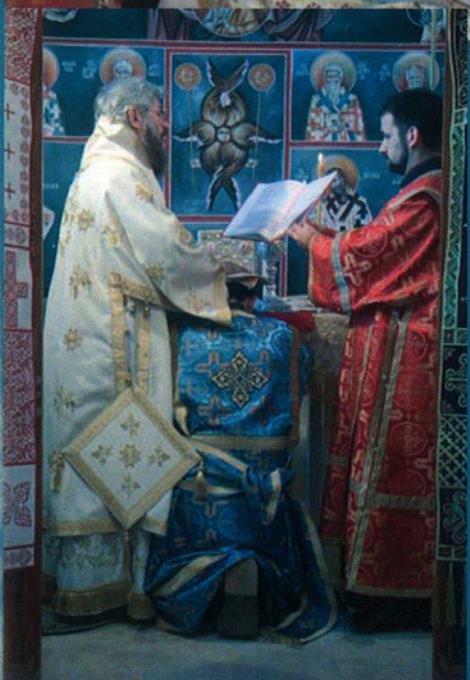

Каленик

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ 2006 - 6

Оче Јоване Златоусте,
моли Христа Бога Логоса,
да спасе душе наше!

Слике Косте Брадића

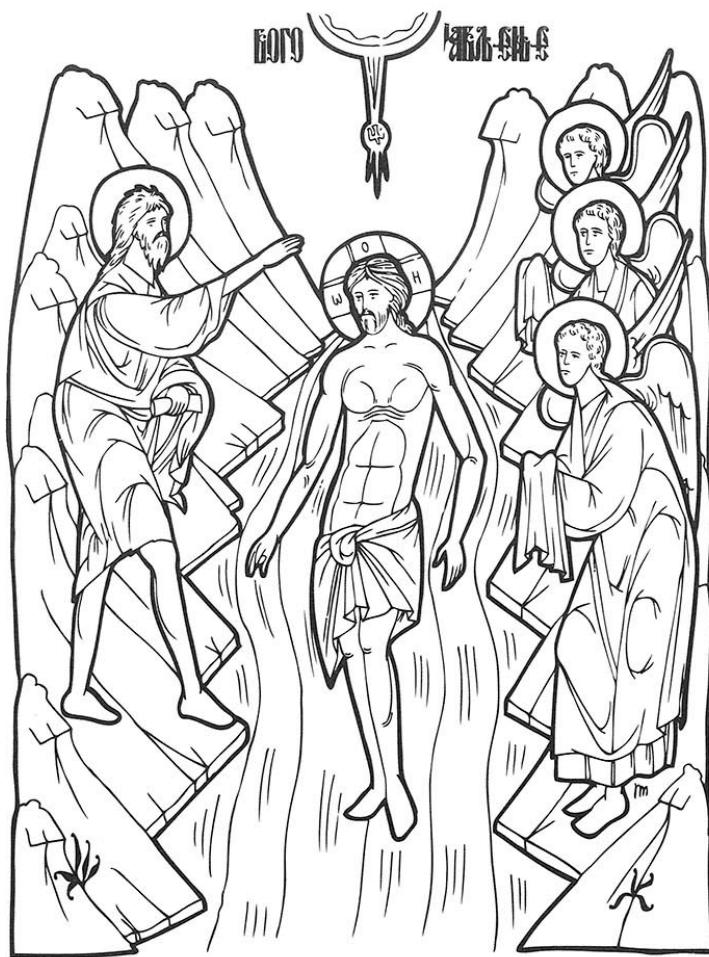
Благослов

Без оптичке извештачености и привидне дубине, без лажне изре светлости и сенки, без илузија и лукавства, без бекства у нереално, Коста Брадић описује аутентичан доживљај творевине, као дара Божијег, као и њеног циља и назначења, управо онако како нам се то у Библији открива, а у Цркви кроз векове чува и предаје. Он не прихвата манихејску, схизофрену поделу између духа и материје, између физике и метафизике, овостраног и оностраног, између сакралног и профаног. Недвосмислено нас уверава да је све призвано да богослужи, да све може и треба да буде Литургија; да сваки педаљ земље у себи скрива по једну филигрански уоквирену мисао Божју и као такав назначен је да буде олтар са којег се слободно узноси благодарствени славолој Творцу.

Порфирије, епископ јегарски

САДРЖАЈ

Свети Григорије Палама, <i>Глас Очева са небеса сведочи Сина.....</i>	1
<i>С нама је Бог, Божићни благослов епископа шумадијског Г. Јована..</i>	4
Светосавска посланица епископа шумадијског Г. Јована.....	6
Протојереј Џон Мајендорф, <i>Значење предања.....</i>	9
Митрополит Амфилохије (Радовић), <i>Крила вјере и молитве.....</i>	15
Небојша Ракић, <i>Евхаристија у Новом завету.....</i>	21
Интервју руског јеромонаха Анатолија (Берестова) о лечењу болести зависности.....	25
Из летописа Шумадијске епархије.....	28
Пајсије Светогорац, <i>Родитељи – деца – млади.....</i>	33
<i>О идеји да се Карађорђу подигне спомен храм.....</i>	34

Дечија страна

Промене у Шумадијској епархији

Служења, пријеми и посете епископа шумадијског Г. Јована

Нове књиге и електронска црквена издања

Насловна страна:

Свети Јован Златоусти, слава Богословије у Крагујевцу

Последња страна:

Свети Сава Освећени, Уметничка радионица Светог краља Милутина

Каленик

Излази с благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXVII
Број 6, (168), 2006.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, јереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј-
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Рајко Стефановић, протонамесник
Марко Митић, протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
„Каленик“,
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
телефон 034 371-192
e-mail: kalenic@kg.sbb.co.yu

Тираж
3000 примерака

Дизајн и припрема
❖ Уметничка радионица
Светог краља Милутина

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

Божићни благослов епископа шумадијског Г. Јована

С НАМА ЈЕ БОГ

Озарени неизрецивом радошћу најчуднијегинајрадоснијегдогађаја уисторијиродалјудског, од срца упућујем свештенству, монаштву и верницима Шумадијске епархије честитке поводом наступајућег Празника Рођења по плоти Спаситеља нашег, Богомладенца Христа, поздрављајући све вас радосним Божићним поздравом: Мир Божији - Христос се роди!

Рођење Сина Божијега - Божић је најрадоснији догађај у роду људском јер нам овај Благи дан увек, сада и изнова, доноси поруке мира, љубави и слоге. Овај Празник дарује нам благодатне дарове, а у исто време нам говори зашто се забило Рођење, односно Оваплоћење Господа Христа.

Хришћанска благовест је од почетка била вест о спасењу. О Господу се сведочило, пре свега, као о Спаситељу Који је искупио људе Своје од ропства, греха и трулежности. Ранохришћанско богословље разматра Оваплоћење управо у перспективи Искупљења и рана Црква је погрешне представе о Личности Христовој, против којих је морала да се бори, оштро критиковала и одбацивала управо због тога што су претиле да поколебају веру у искупљење човеково. Црква смишља спасења види у обнављању нарушене везе човека са Богом, а то значи да Искупитељ јесте иствремено и Бог и човек. Оци Цркве стално наглашавају искупитељски смисао Оваплоћења. И узрок и последицу Оваплоћења они одређују као искупљење човека и његово спасење и вечни живот. Оваплоћени Бог је укинуо и избрисао грехе рода људског. То је могао да учини једино онај Ко-

ји истовремено има и Божанску и човечанску природу. Самим Својим рођењем од Ђеве, Христос, вечни Бог, постаје и човек. Он је сјединио у својој личности савршеног Бога и савршеног човека.

А шта је Бога свело на земљу? Пре свега љубав према човеку и свему створеном, јер је у свему постојећем уткана божанска љубав. И зато се све из љубави рађа и настаје. Славећи Божић, браћо и сестре, ми се увек изнова подсећамо на ту неизрециву и свепрежимајућу божанску љубав и прослављамо љубав којом нас је Бог заволео још пре настанка света и којом нас вечно воли.

Христос се рађа и данас у срцима људским, као пре две хиљаде година, то сваки човек осећа онолико колико од себе даје труда да се приближи Витлејемској пећини као они пастири и мудраци који су уложили труда да дођу и да се у смирењу поклоне Богомладенцу Христу.

Господ од нас тражи да уложимо само мало труда и да се отворимо за његов долазак, и где, Он, Богомладенац већ силази и улази у јасле нашег бића. И са нама је, и биће са нама, и заједно ћемо се са Њим радовати и заједно ћемо са Њим певати песму коју су певали херувими и серафими, и сви анђели небески:

Слава Богу на висини, и на земљи мир, међу људима добра воља (Лк 2,14).

Нека би дао Бог, да се овај вишњи и небески мир који је у свет донео Богомладенац Христос и који у векове векова чува и проноси Црква Божија, да се тај мир Божији усели и у срца наша, да тај мир обухвати цео свет. Не само православне хришћане, него цео свет, све људе и народе, свуда да буде квасац небеског мира и небеске радости међу свима. Нема веће радости од ове, радости Божија, радости Рођења Богомладенца Христа. Али радости која

нас обавезује: ако се Бог толико смирио да је са висина Престола Божијег сишао у овај жалосни свет, колико тек онда ми треба да се смиrimo и да се самоунижавамо једни пред другима, подражавајући Христу!

Поклањајући се Богу Живоме Који се данас рађа у пећини витлејемској, поклонимо се и Богу у нама самима и Богу у нашим ближњима. Великом нас је љубављу заволео Бог и великим љубављу Божијом треба да заволимо једни друге! Зато су Свети оци испевали тако дивне песме за Празник Рођење Христовог. И ми морамо, попут Светих отаца, да постанемо као деца Божија и да дечијом душом и срцем кличемо Богу Живоме Који је рођен од Бога Оца пре свих векова, и потом, у времену од Џеве Марије и Духа Светога и Који се непрекидно, на један тајинствен начин, рађа и рађаће се у Цркви Божијој, у срцима верујућих у векове векова. То је основна порука Божија, то је и наша порука и порука Цркве Божије у Шумадији у којој се њени верници, монаштво и свештенство вековима обнавља и препораћа у Христу.

Зато и ми, као народ Божији који се вером сједињује са Богом кроз Свету Тајну причешћа и жи-

ви по Богу, гласно одговарамо на данашњи поздрав: *Христос се роди - Ваистину се роди* и тако потврђујемо да нам Христос Својим рођењем донесе спасење и избављење, уђе у наше тело, очовечи се Бог и постаде један од нас, да бисмо могли да изађемо из ропства тела, смрти, трулежи и сваке свезе ћаволске.

Христово Оваплоћење, Његово Распеће, Вајкрсење и све што је везано за Христа наше је спасење, и Он је наш Спаситељ и Господ. У данашњи Свети дан сећамо се чудесног догађаја када је у пећини Пресвета Богородица родила Сина, којег је по вести архангеловој зачела од Духа Светога. Син је добио име Емануил, што значи: *С нама је Бог*. И од тог дана и у све векове, с нама је Бог и ми смо са Богом, ако то хоћемо.

У овај светли дан и радосни Празник, браћо и сестре, када славимо Оваплоћење Божије, добро би било да, као и увек када стајемо пред Лице Божије, станемо и сами пред себе. Кад год станемо пред Лице Божије, увек стојимо пред Оним који све види, који све зна, који зна и најтаније помисли срца. Добро би било да увек, а тако и данас,

поставимо нови почетак. А нови почетак увек значи враћање на пут Божији, који је пут правде, истине, помирења, избављења, спасења, живота и радости, пут који води у живот вечни. Тада пут нам је отворио Христос Својим Оваплоћењем, зато радујмо се и веселимо се и певајмо у срцу са Анђелима: *Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља*. Радујмо се отвореног срца као пастири, а не као гордељиви људи овога света, који мисле да нешто јесу, који мисле да нешто знају. А јесу ли, знају ли? Радујмо се као смиренни пастири, које су сви сматрали незналицама, а они први познаше Христа.

Сећајући се те чудесне ноћи и песме којом прославише анђели Богомладенца, очински вас поздрављамо, молећи се Господу, да светлост која је засијала из Витлејемске пећине буде искра која ће запалити људска срца неугасивим пламеном вечне Божићне поруке мира, љубави и праштања. ■

НАРОД ВИДЕ ВЕТЛОСТ ВИШЊЕГА СВЕТЛА

Дођи нама који Ти као Добротвору
химну сада бодро упућујемо
и као одахнуће од дела мрачне обмане из ноћи
пружи нам удобни пут
по коме се успињући можемо доћи до славе.

Потпуно занемаривши грубу мржњу против Себе,
Господар је доласком у телу
скршио врат душегубном моћнику,
здружујући свет с нематеријалним бићима,
пошто је Родитеља учинио приступачним творевини.

Народ, раније и дању у мраку,
виде светлост вишњега светла,
док Син приводи Богу у наслеђе незнабошће,
пружајући неизрециву благодат
тамо где се много разбујао грех.

(Икос пете песме Другог божићног канона)

ПОСЛАНИЦА ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ Г. ЈОВАНА О СВЕТОМ САВИ 2007. ГОДИНЕ

Сјећајте се својих старјешина, који вам проповиједаše ријеч Божију; гледајући на свршетак њихова живота, угледајте се на вјеру њихову (Јев 13, 7).

Ову поруку Светог апостола Павла, коју је он пренео свим хришћанима, упућује Свети Сава и нама који данас представљамо српски народ и српску Цркву. Зато се ми данас сећамо својих светих предака, а на првом месту нашег првог просветитеља и учитеља, нашег „премилог и дивног Светог Саве“. „Диван је Бог у светима својим“, каже цар Давид (Пс 68, 35), а ми Срби радосно кличемо, диван је и предиван у роду нашем Свети Сава који нас је Духом Божијим родио и препородио, уврстио нас у изабрани народ Божији и показао пут у вечно Царство Божије. Свети Сава нам је тако поставио циљ коме треба да тежимо а то је да ми Срби представљамо и Цркву и светосавски народ. И ми то уистину и јесмо уколико, сећајући се Светог Саве, и истински живимо животом у Христу и са Христом, онако како је живео Свети Сава, онако како су, њиме научени, живели и наши свети преци.

Пут Светог Саве је био пут Христов, и зато што је он био увек са Христом, „Који је пут Истина и живот“ (Јн 14, 6). Свети Сава је могао да учини све оно што је учинио за нас, да победи све прилике и неприлике и да нас приведе Христу, покazuјући и нама данас да се са Христом све препреке савлађују ма какве и колике оне биле. Тако је због своје вере у Бога и показане спремности да ходи за Христом, Свети Сава био и остао узвише-

ни узор и углед за свештенике, монахе и вернике.

Основно начело живота Светога Саве било је прихватање двеју новозаветних заповести, о љубави према Богу, и о љубави према ближњима (Мт 22, 37-39). Прихватање ових двеју заповести учинило је да Раствко одбаци угађање телу и пролазну славу овога света, да постане монах Сава, да би тако сву снагу употребио на достизање првенства и славе по Христу, која се стиче служењем ближњима (Мт 20, 27).

Потпуно живећи са Христом и у Христу, Свети Сава је целог себе ставио у службу Цркви и службу другоме, па су се из овог подвига пројавила многа дела која овде започињу а у Царству Бо-

жијем трају и зато је Свети Сава највећа и још увек неиспрчана српска прича. Поменимо само његово миротворство за добро свога и других народа, његов труд и дело око уређења самосталне српске Цркве и њеног божанског дејства на веру и духовност српског народа.

Од његових добочинстава и дела живео је и живи српски народ, како у данима када је Свети Сава ходио овом нашем земљом, тако и у данима који су уследили по његовом представљању, од када Свети Сава, као онај који је раван апостолима, молитвено бди над својим народом (тропар Светог Саве).

Свети Сава је заиста био свети Божији човек, светитељ Божији који се родио у нашем народу, народу српскоме. Али Свети Сава није обасјао светињом и светлошћу, својим духовним и благодатним знањем само наш род српски, него и друге земаљске народе, зато за њега знају и молитвено га призывају и многи други православни народи попут Грка, Руса, Бугара. Њега прослављају у многим светим местима од наше Србије преко Свете Горе атонске до Јерусалима и Синаја.

А колико ли је тек места, која сведоче о његовом присуству уткано у народно предање широм српске земље, од Савине испоснице, Савиног кука, Савиног сена, Савине стене, Савине стопе, Савиног манастира, Савине воде.

Зато ми радосно славословимо и благовестимо целом свету; ко са извора живе воде светосавља - православља пије, никада неће ожеднети.

Кроз сву историју Свети Сава је делио судбину свога народа.

Све што се догађало са српским народом, догађало се и са Светим Савом и његовим наслеђем. Када се народ радовао и он се радовао на небесима. Кад је верни народ светосавски био разапињан од иноверних, и нажалост, домаћих богомрзана, и Свети Сава је био разапињан на његовом челу, уподобљавајући се незлобиво Господу своме.

Постоји дубоко хришћанско начело да се добри циљеви постижу само добним средствима. То је начело кога се Свети Сава увек држао. Шта има природније од тога, рећи ће неко? Стварно, ништа природније, али, нажалост, многи људи поступају другачије! Наме, има у људској природи нечег нестручног када је у питању постизање циља. Само што пре циљу! Ма којим путем! Најкраћим путем!

Многи су истакнути људи кроз историју хтели да усрће свој народ. Имали су пред собом добар циљ. Али су скоро увек ишли том циљу преким и стрмим путем. Скоро увек су се лађали маља и насиља. И њихове лепе замисли обично би се скрхале заједно са њима: уместо очекиваног добра, доносиле су свету још више мука и страдања. „Пут у пакао“, написао је Данте, „поплоchan је добрим намерама“.

Свети Сава је то знао много пре Дантеа и зато је он, желећи да усрћи свој народ, узео други пут, пут благог успона, мирио је, убеђивао, подизао, зидао, просвећивао. И његово наизглед крхко дело остало је и траје кроза све буре и вихоре овога света и века.

Само истински велики људи велики су у првом реду баш тиме што ни под каквим изговором, нити у име било каквог узвишеног циља, не праве компромисе са злом. То је оно што њиховим

делима даје величину и трајну вредност.

Постоји још једна битна карактеристика, или само великих људи, не оних који себе сматрају великим, а то је спремност да се за добру и праведну ствар поднесу личне жртве. Ако би и по томе мерили, Свети Сава је засигурно

вечни сабрат, наш пријатељ који нам је даровао многе дарове.

Први и највећи дар који нам је даровао Свети Сава јесте Истинити Бог, Господ наш Исус Христос. Свети Сава је нас, род свој, накалемио као младицу на стабло Цркве, на Тело Христово. То је највеће дело које је он могао

да учини за српски род, а то никада није било лако у оном времену када су многи устајали на Христа и Цркву његову. Зато је то Савино „не само дело, него и сведено“. Из њега извире, из њега потичу и сва славна дела наше историје и нашега народа.

Други Савин дар је Црква Христова, по њему названа светосавска црква, и вера у Свету Тројицу, по њему названа светосавска вера. Тиме нам је Свети Сава показао пут и место спасења, а то је Црква која је оваплоћени Христос и његов домострој спасења продужен кроз векове. Ово посебно наглашавамо данас када под утицајем секуларизације поново оживљавају заблуде да је спасење могуће мимо Цркве. Они који тако говоре и мисле заборављају да хришћанство није само нови морал или нова религија већ откривење свеспасносне истине о Богу који је постао човек да би чо-

век постао бог, уводећи човека у вечну и бесмртну заједницу са Богом што је у ствари Црква - сабор верних у Христу.

Трећи Савин дар којим нас је даровао јесте светосавска просвета чија суштина није само учење о добру него и спремност да се живи у добру, у врлини, у подвигу. Свети Сава нас је научио да исправан живот без праве и просвећене вере у Бога, као ни право исповедање вере без добрих дела, не води човека до

Светосавска Литургија у Крагујевцу

највећи Србин у роду нашем јер је самога себе принео на жртву за свој род.

Свети равноапостолни и богоносни отац наш Свети Сава истински је стуб православља, стуб који је утемељен на крајегаоном камену - Христу Господу. Он је истину пред свима нама и за све нас боготражитељ и ревносни путовођа кроз пустињу живота (тропар Светог Саве).

Свети Сава је наш пророк, апостол и испосник, наш брат и

У Саборној цркви о Светом Сави

Господа (*Беседа о правој вери*). Само вера која кроз љубав дела спасоносна је за човека (Гал 5, 6) и по томе видимо да је светосавска просвета као и све што је светосавско, библијско, хришћанско, светоотачко, српско и свеправославно.

Зато је Свети Сава био и остао први и највећи просветитељ и учитељ српскога народа.

Свети Сава је у себи сједињио многе божанске дарове, дар пророчки, дар апостолски, дар монашки, удељен му не само руком Божијег изабрања, него и чудесним благословима које је примио на древним огњиштима монашког опита, каква је била Лавра Светог Саве Јерусалимског, велико светилиште у коме је примио благослов Богородице Тројеручице и Млекопитатељнице.

Свети Сава нас је учио да лек против смрти и светлост живота нађемо у Христу Животдавцу, победиоцу смрти. Он нам је показао да сва знања и сва богатства овога света не служе ничему ако љубави немамо (1Кор 13, 1). А љубав је управо дар Божији и извор живота који се даје смиренима а противи гордима (Јак 4, 6). „Ако љубави не-

мам, ништа сам“, говори Свети апостол Павле (1Кор 13, 2) и он исти сведочи и објављује: „Све могу у Христу који ми моћ даје“ (Флп 4, 13).

То исто говори и учи нас и целим својим бићем посведочава Свети отац наш Сава Српски, који је, Христа ради, одбацио златом везену порфиру и владарске дворове и пошао у непознату Гору, у тамне одје хладних зидина манастира (Слава на Господи возвах, гл. 2). Та непозната Гора о којој је Свети Сава маштао јесте Света Гора, она је била место где се Свети Сава научио свему ономе што је касније пројавио. Света Гора и светиње светогорске учиниле су да Свети Сава буде прави и истински просветитељ који је свако место којим је ходио чинио светим позивајући све око себе на светост.

Царску круну је одбацио богоизабрани младић Растко, освешћен и обасјан Духом Светим, и чисте душе и тела као монах Сава пошао да тражи прави живот, Христа Господа. Тражио је искрено, држао се монашских правила и подвигничког начина живљења, умом и срцем слушајући Јеванђеље и целим бићем живећи у Цркви Христовој. Свети

Сава је тражио и нашао Спаситеља Христа, али не само за себе и себи, него и целом роду своме, роду Немањином, свима нама.

Није, како би неки од нас, монах Сава приграбио само за себе нађени бесцен бисер, него га је поделио и дели са свима нама. Тај бесцен бисер је Христос Господ који се дели, а не раздељује, који се увек једе, а никада не нестаје, за оне који су у Цркви и који не деле Цркву Христову. Њима Свети Сава поручује да гледајући на бесмртни дар Христов творе свакда бесмртна дела у Христу, веру чисту и молитву честу, имајући према Христу љубав и наду и савест чисту пред Богом и људима (*Беседа о правој вери*).

И на крају, имајући на уму све речено, усуђујем се рећи да би нас још много веће муке, раздори и поделе снашле на овој земљи и на овим просторима да нам Бог није дао Светог Саву и остale светитеље из рода нашег, који нас сабирају и окупљају на светим местима, у црквама и манастирима, на светим службама Божијим.

Зато у нашем животу не сме бити малодушја и маловерја, не сме бити mrжње и зловерја, не сме бити страха и панике, не сме бити неповерења у Цркву Христову јер Свети Сава и сада као и до сада молитвено бди над на ма - народом својим православним, светосавским.

Стога нека нас по молитвама Светога Саве Господ данас утеши и охрабри, наш ум и наше срце љубављу испуни, да бисмо и ми познали да смо призвани на светост, да смо призвани да постанемо угодници и молитвеници Божији, деца Божија, онакви какав је био и Свети Сава. ■

Дано у престоном граду Крагујевцу на Светог Саву 27/14. јануара 2007. године

Православно богословље

ЗНАЧЕЊЕ ПРЕДАЊА

Издавачка установа Шумадијске епархије „Каленић“, након објављивања на српском језику књига „Византијско богословље“ (1985) и „Империјално јединство и хришћанске деобе“ (1997) Џона Мајендорфа, припрема штампање и Мајендорфове књиге „Живо предање“, из које у овом броју нашег листа преносимо једно значајно поглавље

Aпостолска *kerygma* је објави-
ла свету један историјски до-
гађај који се десио „за време Пон-
тија Пилата“, одређеног датума и
на одређеном месту. Овај једин-
ствени догађај је, с једне стране,
био испуњење читаве историје Старог завета. Исус Христос је
„Онај за кога писа Мојсеј у Зако-
ну и пророци“ (Јн 1, 45). С друге
страни, овај догађај је био једин-
ствени извор општег спасења за
наредне генерације. Суштинско
значење Новог завета има за прет-
поставку да је Христово искупи-
тельско дело извршено једном за
свагда, да му се ништа не може
додати, и да од њега можемо има-
ти користи само слушањем речи
Божије потврђене од стране „све-
дока“. Црква се назива апостол-
ском, што се односи управо на
те „сведоке“, и овај приdevil је упо-
требљен у Симболу вере да би
појаснио ту везу са Христовим
непосредним ученицима.

Ови основни принципи мо-
рају неизоставно одредити наш
став према „Писму“ и „преда-
њу“.

I Писмо, предање и Црква

Свако ко познаје византијски
литургијски етос, или било које
друге традиционалне обреде, би-
ло западне или источне, упознат
је са уводним и свечаним цели-
вањем Библије које ови обреди
захтевају. Ово целивање значи
више од свечаног читања библиј-
ских делова, сталног понављања
стихова псалама и свакодневног
певања песама преузетих из Старог
и Новог завета. Оно очиглед-
но значи целивање Светог писма,
нарочито Јеванђеља, као књиге.
Ово је значење кајења и целива-

ња Јеванђеља и значење входова
у којима Света књига има поча-
сно место и представља самога
Христа откривеног у Његовој Ре-
чи.

Једина могућа сврха овог ли-
тургијског целивања Писма јесте
у томе да укаже вернима да оно
садржи саму Истину Открове-
ња, коју Црква поседује управо
у датој писаној форми. Важно је
приметити да каква год да се ва-
жност придаје предању и чињени-
ци континуитета у истини и непо-
грешивости, хришћанска Црква
никада није давала доктринарне
дефиниције Писма. Заснована
на апостолској *kerygmi*, поред
инспирисане литературе Јевреја,
она је укључивала и писмена све-
доочанства само оних који су ви-
дели власкарлог Господа својим
очима и који су могли да запишу
речи Владике, верно тумачећи
Његово учење. Црква је имала
само да дефинише „канон“, а не
да саставља инспирисане списе,
јер никада није веровала ни у ка-
кву „непрестана откровења“, већ
само у јединствено историјско

дело Божије, које је једном зау-
век учињено у Христу. Списи су
дуговали свој ауторитет чињени-
ци да су их састављали очевици
Христа. Црква је могла само да
потврди ову аутентичност кроз
вођење Духом Кога је обећао сам
Исус, а не да је створи. Ову аутен-
тичност треба разумети у ширем
смислу - као нешто што се свака-
ко тиче садржаја, али не обавезно
и форме текстова Светог писма.
Јеванђеља по Марку и Луки, на
пример, сматрана су деловима ка-
нона од почетка, иако их нису са-
ставили чланови Дванаесторице,
али је садржај њихове *kerygme*
по предању приписан сведо-
чанствима Петра и Павла. Ори-
ген и други рани Хришћани који
су доводили у питање павловску
аутентичност Посланице Јевреји-
ма нису мислили да она треба да
се избаци из канона, јер нису сум-
њали да је покрива павловски
ауторитет у ширем смислу од бу-
квалног ауторства. С друге стране,
нико никада није предложио
да се ишта друго осим апостол-
ских текстова укључи у канон; и

управо овај генерални принцип је одлучио да се избаци Јермин пастир и Варнавина посланица из канона Светог писма.

Апостолство је, дакле, остало основни критеријум у формирању канона јер је оно, у исто време, било једино истинско обележје хришћанске кегугте као такве. Интервенцију и суд Цркве интересовале су само грањице истинског Откровења; како би спровела овај суд, њој је био потребан критеријум који је изван Светог писма, али не и независтан од њега. Овај кри-

теријум је вођство Духа, кроз Кога се остварило Оваплоћење и Који је на Самом Христу, као и на Његовом телу – Цркви. Црква као заједница оних који су примили спасење кроз конкретне историјске догађаје не може имати другу основу осим „апостола и пророка“ (Еф 2, 20) који су посведочили о ономе што „су чули, што су видели очима својима и што руке њихове опишаше“ (1.Јн 1;1); али ово спасење коме су они сведоци има за директан резултат то што је Бог дошао да живи међу нама и што је учинио

да нас Дух „уведе у сву истину“ (Јн 16, 13).

Мало пре смо рекли да Свето писмо садржи целокупно апостолско сведочење. Ова целокупност, међутим, није вербална целокупност, исто као што аутентичност текстова Светог писма није обавезно једна формална или вербална аутентичност. Реч Живота није некаква теолошка енциклопедија коју је довољно отворити на правој страни да би се добила жељена информација, опширно обрађена. Као што су, на пример, дела Оскара Кулмана и Јоакима Јеремије показала, модерна тумачења откривају све више и више да су суштинске хришћанске истине, попут учења о тајнама којима се ови инспирисани аутори директно не баве, у њиховим очима само-очигледне. Исусове речи о Небеском Хлебу, Лози или „води која извире у живот вечни“ (чак и ако светотајинско тумачење ових делова није једино могуће) не могу се у потпуности разумети ако се занемари чињеница да су Хришћани у првом веку вршили крштење и Евхаристију заједно. Из овога се сасвим јасно види да Свето писмо, само по себи комплетно, претпоставља предање, не само као додатак, већ и као контекст у коме оно постаје разумљиво и у коме добија своје значење. У време када још увек није било никаквих дискусија о „брожу извора“ Откровења, свети Василије Кесаријски је изразио, једним једноставним и скоро наивним језиком, независност и суштинско јединство Светог писма и предања у чувеном одељку свог Трактата о Светом Духу: „Међу правилима и учењима које је Црква сачувала има оних чије је порекло у писаним изворима, а друге смо сакупили као пренете у неексплицитној форми из апостолског предања. Сва та учења имају подједнаку вредност... Јер када бисмо покушали да замаримо неписане обичаје као оне који немају неку нарочиту снагу, ми бисмо – што је нама потпуно страно – раслабљивали

Јеванђеље у самој његовој суштини; шта више, свели бисмо да угости на саму реч.“ Он наставља даље обазирући се нарочито на обреде хришћанске иницијације и Евхаристије. Дакле, не може бити никакве дилеме у вези са „два извора“ Откровења. То за право није формално диктирање човечанству извесних формално одредивих истини. Откровење у Исусу Христу је ново пријатељство између Бога и човека, установљено једном за свагда. То је учествовање човека у Божанском животу.

Свето писмо не остварује ово учествовање; оно сведочи, у коначном и комплетном облику, дела Божија која су то учествовање реализовала. Да би се у потпуности разумела, Библија захтева реалност тог пријатељства које постоји у Цркви. Предање је светотајински континуитет заједнице светитеља у историји; на известан начин, оно је сама Црква.

Православни дефинитивно верују у апсолутни, органски и непогрешиви карактер овог континуитета, као и да њега подразумева сама природа Писма. Када би се тај континуитет прекинуо, Писмо би изгубило своје значење, и оно што је Бог желео да учини Својим оваплоћењем би заправо пропало. Неуспеси се дешавају, наравно, у личним животима, као и у животима читавих нација и друштава; али Црква као дар од Бога не може бити неуспех јер је Он желео „да је стави преда се, славну Цркву, која нема мрље ни боре, или што томе слично, него да буде света и непорочна“ (Еф. 5, 27). Постојање ове Цркве је савршено слободан дар од Бога, и њена непогрешивост није ни на који начин заслужена од стране оних који је сачињавају, већ је искључиво последица чињенице да Бог борави у њој. Сви чланови Цркве, свака хришћанска заједница, може подлећи греху или грешци, али самом том чињеницом они себе одсецају од Цркве и морају се изнова са њом сјединити кроз покајање.

II Предање и догма

Иако је суштински и трајно самоидентична, Црква живи у историји. Божанска истина која у њој борави се мора, стoga, увек суочавати са новим изазовима и изражавати се на нове начине. Хришћанску поруку не треба само чувати непромењену, већ њу морају и разумети они којима је Бог шаље; она мора да одговори на нова питања која постављају нове генерације. Тако долазимо до још једне улоге светог предања: да учини Свето писмо приступачним и разумљивим једном несавршеном свету који се мења. У овом свету, третирање проблема независно од предања поједностављеним реферирањем на Свето писмо може да одведе у грешку и јерес.

Историја доктринарних контроверзи од почетка Хришћанства показује очигледну бригу највећих теолога и Отаца Цркве да сачувају у својим учењима, не само значење Светог писма, већ и његов речник. Ова брига, међутим, није их спречила да користе термине другачије од оних из Светог писма, онда када је одбрана Истине то захтевала. У четвртом веку, Символ вере из Никеје је пажљиво састављен тако да су првобитно само термини из Светог писма коришћени. Само уз велике тешкоће је Атанасије Александријски успео да издејствује да се укључи и реч homoousios, како би изразио, језиком који је био разумљив у његово време, истину коју је Свето писмо претпостављало. Овај пример јасно изражава свесност Цркве да поседује живу Истину која се не може ограничити чисто библијским речником.

Међутим, вербална слобода коју су показали никејски Оци није била унутрашња слобода у односу на сведочанство Светог писма. Православна црква није никада објављивала догме које нису директна интерпретација историјских чињеница изнесених у Библији. Узмимо један конкретан и још увек актуелан при-

мер – поштовања Марије, Мајке Божије. За православне, ово поштовање је суштински засновано на догми антинесторијанског Сабора у Ефесу (431), који ни на који начин није донео никакву „Маријологичну“ дефиницију, већ је једноставно осудио учење, приписано Несторију, по коме је Христос сједињење два „субјекта“: Маријиног сина и Божијег Сина. Међутим, у Христу је постојао само један „субјект“. А то је Син Божији Који је такође постао и син Марије. Стога Марија мора бити Мајка Сина Самог Бога. Из тога следи да је она „Мајка Божија“, Богородица. Јасно је да се Сабор суштински бавио разумевањем једне изразито библијске чињенице – Оваплоћењем. Како бисмо изразили пуну реалност оваплоћења, ми препознајемо Марију као „Мајку Бога“, а не обичног човека, и сходно томе расуђујемо да је достојна сасвим изузетног поштовања. С друге стране, учење о безгрешном зачећу изгледа овом православном теологу као не само одсутно из библијског наратива, већ супротно библијском и предањском учењу о првобитном греху. Када је реч о Ђевином Успењу и телесном прослављењу, предање је формално сачувано у православним литургијским књигама и врло се често среће у патристичким списима византијског средњег века. Међутим, дефинитивна нелагодност је преовладала међу православнима након што је папа Пиј XII објавио догму о том питању. Неколико делимично различитих предања која постоје по питању Успења њима делују као да припадају оној категорији религиозних чињеница које се суштински разликују од оних које су подложне доктринарним дефиницијама. Мада само Свето писмо бележи сличне случајеве, као што је, на пример, случај Илије, одсуство било каквог помена смрти и прослављења Ђеве у Библији јасно упућује на то да ови догађаји нису играли никакву суштинску улогу у делу спасења као таквог. У складу са тим, није било потре-

бе да их Реч Божија препричава и гарантује њихову аутентичност. Читаво Јеванђеље мења своје значење ако Христос није један, већ два различита субјекта, док у исто време остаје сасвим исто било да Џева јесте или није била прослављена у самом њеном телу након смрти. Резервисаност коју су православни скоро једногласно изрекли када је објављена догма о Успењу, не претпоставља никакво оспоравање телесног прослављења Џеве, које је заиста посведочено од стране прилично старог предања, јер се свакако уклапа у божански план у оквиру кога „учини величину силни“ (Лк 1, 49). Али никаква теолошка неопходност не даје оправдање за његово увођење међу чињенице које су оствариле спасење људског рода.

Ови примери су овде изнети не ради полемике око питања која укључују, већ да би илустровали православни приступ проблему „доктринарног развоја“, чије значење није ни у некој врсти континуираног откровења, ни у прављењу додатака Светом писму, већ у решавању конкретних проблема који се тичу једине вечне Истине, која при том суштински остаје иста и пре и после дефинисања. Овај став се јасно види кроз одлуке раних Сабора. Ево почетка дефиниције Сабора у Халкидону (451): „Ова мудра и корисна формула Божанствене благодати задовољава савршено познавање и потврду вере... Али, због свих оних особа које се труде да пониште проповедање истине и које су својим личним јересима дале повода разним испразним брбљањима... овај садашњи свети, велики и васељенски Сabor, желећи да отклони све што се противи истини и учећи ономе што је од почетка непромењено, је одлучио...“

Доктринарне дефиниције обично доносе васељенски сабори, али понекад и помесни сабори, или кроз једноставан општи сонсенсус Цркве. Ове дефиниције су коначне и не могу се мењати самим тим што изражавају апсо-

лутну Истину Христа који живи у својој Цркви. Као што смо видeli, предање није ништа друго до израз непрестаног присуства Божијег у заједници Новог Израиља.

Ово присуство има свој извор у Богу и не долази ни од каквог спољашњег критеријума и знака. Континуитет, сталности и непогрешивост долазе од чињенице да је на сваком месту и у свако време „Један Господ, једна вера, једно крштење“ (Еф 4, 4-5). Никакви правни критеријуми или услови не могу заменити ово присуство. Због тога црквена историја познаје многе „псеудо-саборе“ (као на пример, онај из 449. године) који су имали одлике васељенства, али коначно нису признати, јер нису били у Истини, као и неколико сабора који нису били састављени као васељенски, али су касније тражили васељенски ауторитет. И, наравно, признајући морални ауторитет неких локалних сабора, а нарочито оног првог међу њима, Православна црква не налази никакав еклисиолошки нити историјски разлог да препозна у било којој епископској јурисдикцији коначни критеријум Истине.

Овај недостатак у православној еклисиологији - јасно дефинисаног, прецизног и трајног критеријума Истине, поред Самог Бога, Христа и Светога Духа, свакако је један од највећих контраста између Православља и свих класичних западних еклисиологија. На Западу се постепено развијеној теорији о папској непогрешивости супротставила, након колапса саборног покрета, протестантска афирмација принципа *sola Scriptura*. Читав западни еклисиолошки проблем од шеснаестог века се сводио на сукоб ова два критеријума, две референце доктринарне сигурности, док у Православљу никаква потреба или неопходност за таквом сигурношћу никада није заиста осећана из простог разлога што је Жива Истина његов једини критеријум. Ово супротстављање је с правом нагласио у

деветнаестом веку руски теолог А. С. Хомјаков, али је засновано на концепту Цркве који већ припада Иринеју Лионском: „Где је Црква, ту је Дух Божији; и где је Дух Божији, ту је Црква и свака врста благодати; али Дух је Истина.“

III Предање и традиције

Не можемо доћи ни до каквог јасног поимања значења појма предања ако немамо стално на уму добро познату осуду „људске традиције“ од стране Самог Господа. Једно свето предање које сачињава самоидентитет Цркве кроз векове и које је органски и видљив израз живота Духа у Цркви, не треба мешати са незабилазним, често креативним и позитивним, понекад грешним, и увек релативним сабирањем људских традиција у историјској Цркви. Разлика између „предања“ и „традиција“ је сигурно један од најважнијих задатака савременог васељенског дијалога, и она сачињава једну од најхитнијих обавеза православних теолога. Јер чак и ван својих екуменских укључивања, Православна црква се суочава са овим веома озбиљним проблемом.

Један православни верник генерално замишља свој хришћанство као интегралну целину која налази свој израз у доктринарним убеђењима, као и у литургијском животу, и у сваком ставу који он као Хришћанин заузима. Овај став је сасвим различит од онога који има просечан Римокатолик, који је много спремнији да прихвати промену када она дође од стране одговарајућег ауторитета. Његов психолошки корен је у одсуству апсолутне, сталне доктринарне сile (као што је већ примећено), али и у позитивном осећају одговорности коју један православни верник обично има када је у питању интегритет његове вере. Он, свесно или несвесно, зна да сва дела побожности имају неку доктринарну импликацију и да истинско Хришћанство треба схватити као читав сплет

веровања и ставова. На елементарном нивоу, када није у стању да направи неопходну разлику између онога што је суштинско и онога што је секундарно, он се одлучује да сачува обое. Формални и ритуални конзерватизам источних Хришћана је несумњиво одиграо позитивну улогу у историји. Он им је помогао да сачувају своју веру у мрачном добу монголске и турске окупације. Он, међутим, сам по себи не рефлектује католичанскост Цркве. Данас, он представља проблем који православни теолози морају да реше уколико желе озбиљно да се суоче не само са модерним светом и екуменским покретом, већ и са извесним бројем реформистичких покрета унутар самог православног света. Примарни задатак православне теологије данас мора бити да поново открије, кроз истински осећај за католичанскост, улогу једног, свега тог предања Цркве, различитог од псеудо-апсолутних људских традиција. Ако погледамо у прошлост Цркве, изненадићемо се колико можемо наћи традиционалних ауторитета који подржавају ово поновно откривање, на-

рочито у документима који се тичу раскола између Истока и Запада.

Још од апостолских времена, Хришћани су увек замишљали своје јединство као јединство кроз веру, мада је било очигледно да свака помесна црква може да изрази ту веру на свом сопственом језику, литургијским обредима и, првобитно, чак и кроз свој сопствени Симбол вере на крштењу. Ова језичка и литургијска разноликост није ни најмање спречила да јединство Цркве остане веома практична реалност. У другом веку Иринеј је могао да говори о јединственом апостолском предању подједнако сачуваном у Риму, Смирни и Ефесу. Када су христолошке контролер-зера разбили јединство Источне цркве, ситуација је почела да се мења. Раскол је грубо следио већ постојеће културне и лингвистичке границе, и већина негрчких источних Хришћана (Копти, Сиријци, Јермени, Етиопљани) су прихватили монофизитска исповедања вере. Православне халкидонске цркве су пратиле Рим и Цариград, и њихов утицај је практично био ограничен на грчко-латински свет Римског царства. Коначно, ово јединство је и само било разбијено расколом између Старог и Новог Рима, опет следећи расну и језичку линију.

Утицај ова два центра је био толико велики у њиховим рејонима, да су сва неримска и нецариградска предања имала тенденцију да нестају током дугог процеса развитка који је трајао од шестог до дванаестог века. Обе стране су почеле да признају етос и праксу својих метропола као једини прихватљиви образац. На Истоку су старе египатске, сиријске и палестинске литургије постепено замењене у Православној цркви византијским обредом. У једанаестом веку патријарх Михајло Керуларије, у својим нападима на Латине, је био већ чврсто убеђен

да је пракса која је прихваћена у „граду чуваном од Бога“, тј. Цариграду, сачињавала једино право хришћанско предање. За њега више није било разлике између предања Цркве и локалне праксе царског града. Његови латински противници су заузели још оштрији став у свом чувеном декрету екскомуникације Михајла, донетог 16. јула 1054. године, на олтару Свете Софије.

Врхунац ове контроверзе је наступио онда када је папа Инокентије III, пошто су Крастиши освојили Цариград 1204. године, мислио једно кратко време да је могуће основати интегрално латинско Хришћанство под његовим војством.

На срећу, Православна црква је у себи увек имала известан број еминентних сведока верних старом апостолском предању. Процес литургијског уједињења по угледу на праксу велике Цариградске цркве није спречила преношење византијског обреда на језике разних народа који су преведени у Православље. Заправо, коришћење народног језика у Литургији је био главни елемент успеха византијских мисионара кроз читав средњи век. То је спречило Грчку цркву да доживи фосилизацију попут оне у Несторијанској и Монофизитској цркви на средњем истоку.

Са друге стране, велики византијски теолози су увек били свесни неопходности разликовања „предања“ и „традиција“. У среду самих грчко-латинских расправа о обредима и праксама чуло се неколико гласова који су обнављали праву скалу вредности, и добро је да се успомена на њих чува и данас.

Овде најпре треба поменути патријарха Фотија. Осуђен од стране папе Николе I на основу неких канонских норми непознатих Истоку, Фотије је објавио принцип коегзистенције у општој Цркви свих легитимних помесних предања: „Свако мора да сачува оно што је дефинисано заједничким васељенским одлукама“, пише он Николи, „али

извесно мишљење неког оца цркве, или неко питање третирано од стране неког помесног сабора, једни могу следити а други игнорисати. Тако, неки људи по обичају брију своје браде, док други одбацују ову праксу (помесним) саборним декретима. Исто тако, што се нас тиче, ми сматрамо да је достојно погрде то што се пости суботом, са изузетком једном годишње (на Велику Суботу), док други посте и осталим суботама такође. На тај начин предање избегава расправе тако што дозвољава да пракса преовлада над правилом. У Риму нема свештеника који су легитимно венчани, док наше предање дозвољава људима који су се једанпут оженили да буду уздигнути до чина свештенства...“ Фотије овде алудира на одлуке сабора у Трулу, или Quinisext (691), које Рим није прихватио. Он свесно одбија да то наметне Западњацима и на крају успоставља генерални принцип: „Када вера остане ненарушена, заједничке и васељенске одлуке су такође сигурне; разуман човек поштује праксе и законе других; он сматра да нити је погрешно поштовати их, нити је бесправно нарушавати их.“ Сама вера је дакле, по Фотију, критеријум за расуђивање о праксама разних цркава; ништа друго се не може супротставити њиховој легитимној разноликости.

Антиохијски патријарх Петар, који се дописивао са Михајлом Керуаријем, имао је став сличан Фотијевом. Он је саветовао Михајла да ограничи своју критику Латина на доктринарно питање проблема *filioque*, а да друге утврђене ставове споро сматра за „небитне“. Један савременик, Теофилакт, грчки охридски архиепископ, у једном трактату посвећеном проблему грчко-латинске полемике, такође сматра да је питање исходићења Светог Духа једини озбиљан проблем између Цариграда и Рима. Остављајући по страни Керуаријеве литургијске и канонске оптужбе, он се враћа на принцип

који је дефинисао Фотије: „Само онај ко игнорише црквену историју ће користити такве аргументе; само оне праксе које имају доктринарне импликације могу да угрозе јединство цркве.“

У четрнаестом и петнаестом веку сви контакти између Грка и Латина су имплицитно претпостављали, барем у главама Византинаца, да би поново уједињено Хришћанство сачувало разноликост локалних предања. Никола Кавасила, говорећи о епиклези Духа на Евхаристији, помиње сам латински обред као аргумент у корист византијског става; нема сумње да за њега латинско литургијско предање поседује католичанскую аутентичност.

У модерним временима, овај став је постао готово универзалан. Године 1895, на пример, Васељенски патријарх Антим и његов Синод су то изразили у својом одговору на енклитику Praeslara gratulationis папе Лава XIII; јединство цркава се може остварити кроз јединство вере, али ово јединство не подразумева изједначавање „поретка светих служби, литургијских одежди и других сличних ствари које, чак и када сачувају своју прећашњу разноликост не угрожавају суштину јединства вере“.

Успостављање јасне разлике између светог предања као тавог и људских предања која су плод историје, је вероватно најважнији аспект савремене теологије, нарочито ако и када она жели да буде васељенска. Сама реалност предања, жива и органска реалност која манифестије присуство Духа у Цркви, а самим тим и њено јединство, се не може у потпуности разумети ако се не направи јасна разлика између њега и свега онога што ствара нормалну различитост унутар једне Цркве. Разлучити свето предање од људских предања која често настоје да га монополизују, је заправо неопходан услов његовог очувања, јер када се једном скамени у формама одређене културе, оно не само да искључује

друге и издаје католичанскост Цркве, већ се и идентификује са пролазном и релативном стварношћу и долази у опасност да ишчезне заједно са њом.

У овоме лежи проблем савременог Православља који тражи хитно решавање, нарочито када се има у виду екуменска одговорност и ангажовање Православља. Био је један период када је „хришћански Исток“ као такав изазивао ентузијазам у екуменским круговима као прелепо, егзотично и мистериозно предање које је било привлачно јер је било „другачије“. Како се ширило узајамно упознавање и информисање, ова фаза сада припада прошлости, једноставно зато што је екуменски покрет озбиљно схваћен од стране његових учесника. Мада су још увек захвални за евентуални допринос који би могла донети локална предања католичанској стварности идеје *Una Sancta*, они се најдaju управо самој Једној Цркви. Заједница свих је фундаментални циљ екуменске активности и мисли.

Очигледна одговорност Православља је у томе да покаже где ова заједница може постати реалност и како се она може реализовати. Тврђа Православне цркве да је она већ *Una Sancta* се мора поткрепити у емпиријској реалности њеног живота, како би се такође пројавила и као католичанска. Ово је управо циљ унутрашње реформе коју тренутно тражи Римска црква како би поткрепила своју личну сличну тврђњу.

Али сви ови напори ће донети плода само ако се заврше сусретом, не само једних са другима, већ и са Господом у Духу Истине. Бити заиста „екуменски“ значи бити спреман у сваком моменту на овај сусрет, који ће доћи у дан и час када га најмање очекујемо. ■

*Џон Мајендорф, протојереј
део из књиге Living Tradition
(Живо предање), 1978.
превела Катарина Кесић*

Предавање митрополита др Амфилохија (Радовића) у Крагујевцу

КРИЛА ВЈЕРЕ И МОЛИТВЕ

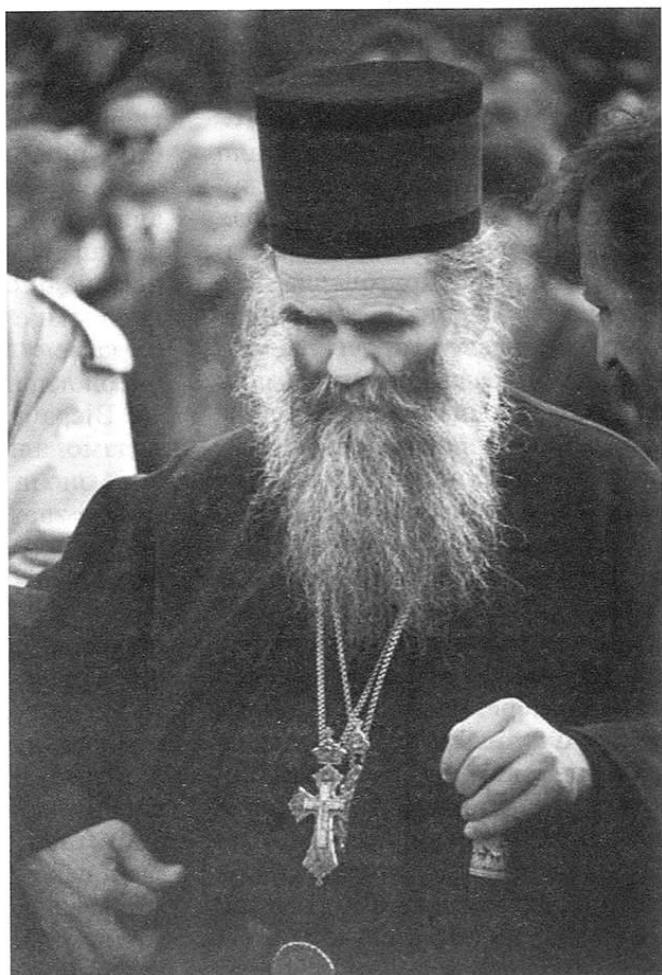
Његово високопреосвештенство митрополит црногорско-приморски Господин др Амфилохије сусрет са верницима Шумадијске епархије и Крагујевца на Духовној трибини крагујевачке Саборне цркве започео је саопштавањем истине да су вера и молитва два крила којима ми људи једино можемо да летимо. „Каленић“, на основу тонског записа, преноси митрополитову беседу о молитви утемељеној на правој вери

Као што птица не може да лежи без својих крила, тако ни људско биће на може да полети из низина према висинама, према небесима, без крила вјере и молитве. Не можемо прелетити ове океане који нас окружују, које могу пријећи бродови које је човјек изумио, него не можемо прелетити ни онај бесконачан океан. А човјек је биће које је призвано да пријеђе тај бесконачни океан.

Вјера је, по ријечима светог апостола Павла, основа онога чemu се надамо и она је пројава невидљивих ствари. Молитва је, по ријечима Боговидца Григорија Богослова, призив људском бићу. Рећи ћу вам да се чак треба више молити него ли дисати. Колико је важно дисање за човјека, још је важнија молитва као његово духовно дисање, јер тјелесно дисање подржава наш тјелесни пролазни живот, духовно дисање преображава нашу пролазност у непролазност, открива нам безграницну мјеру нашег људског смисла и нашег људског постојања. Није случајно апостол Павле рекао, да све што није од вјере - јесте гријех. Шта то значи? То значи да све што није утемељено на том невидљивом, и наизглед малом камену станцу, што иде ван њега, иде у ништавило, иде у пропаст, иде у земљу Недођију, како би рекао наш свети владика Николај. Није, dakle, случајно што откад знамо за човјека на земљи, без обзира којој култури он припадао, без обзира којој религији припадао, ако хоћете, без обзира којој теологији он припадао кроз вијекове, он је биће које је биће

вјере. Наш познати љекар и психијатар професор Јеротић негдје је рекао или записао да и лист на дрвету вјерује да га неће вјетар одувати, то је рекао једној угледној дами која је имала неке психичке проблеме и дошла је да се посавјетује. Он ју је питао: „Да ли ви вјерујете?“ „За Бога милога, шта ви то мене питате? Да ли ви знате да је мој муж комуниста? Какав је то начин? Ја сам мислила да долазим код модерног човјека.“ Онда је он њој рекао: „Све ја то знам, али управо зато што сам оно што јесам, морам да вам кажем да и лист на дрвету вјерује да га вјетар неће одувати.“ Вјера је оно чиме ми живимо, вјера, а не знање. Не зато што вјера није знање, већ зато што је вјера најдубље могуће знање; зато што је она дубља од оног што ми називамо знањем. И зато је апостол Павле назива основом.

Откуд вјера у човјеку? Ако је човјек само земаљско биће условљено простором, временом, својим рођењем, својом природом у којој се рађа, откуд у њему тај двиг вјере, та потреба вјере. Откуда вјера постаде саставни дио његовог бића, тако да и ми

можемо да кажемо да је човек биће вјере, homo religiosus, биће религије, а то је уствари једно исто. Анализа људске историје показује да је управо вјера оно што неки називају религијом. Али, хришћанство није религија. Оно је нешто много савршеније од било које религије, показује да је човјек биће које не може бити задовољно самим собом, биће које чезне за другим, не само за другим као својим пријатељем, компијом, за другим полом, за другим као људском заједницом,

нега за Неким Другим Који утврђује људску заједницу и даје јој истински смисао који утврђује заједништво међу људима, да нас у сабрању вjenча са Младенцем. Скоро сам био на једном вjenčању, и све оно што сам говорио о љубави на вjenчању указује да је тај други Он, Господ, Бог, Син Божији, Христос, Он који је вјечна љубав - да је Он она истинска свеза, непролазна, вјечна, између два бића која се сједињују у једно тијело и у једнодушност. Иначе, да није Њега, та заједница би била заједница од данас до сутра. Дуне вјетар и та заједница нестане, дође смрт, болест оног другога, и ма колико смо се заклињали једно другом на вјерност, на љубав, оде то и претвори се у прах и пепео, да није Онога истински Другога, вјечно Другога, да није Његове љубави и Његовог присуства, да освешта, да уђе као квасац у биће, да обједини земаљско, тјелесно и душевно јединство, да га учини јединством вјечним и непролазним. Зато се каже да оно што Бог сједини, човјек не разједини.

Вјера значи, у дубинама свога бића, сусрет са живим Богом. Можда нисмо увијек довољно свјесни тога, али је то најдубља истина наше вјере. Не би она могла да се зарobi у нама, не би могла да се дигне у нама, да није Његовог присуства, у нашим дубинама, у дубинама нашег бића, у дубинама наше природе у којој се ми рађамо. Зато је владика Николај говорио - ко ме то гледа кроз звијезде, кроз Сунце, ко ме то гледа кроз сва бића? Свако створење, видљиво или невидљиво, јесте огледало, јесте око некога кроз које нас Он гледа, око које је у нама присутно, у нама дубоко записано, тако да онај који то осети, он се у дубини сусретне са Њим. Колико је тај сусрет стварнији, реалнији, чистији, утолико је и вјера дубља, тврђа. Зато се наша вјера назива тврда вјера, Божија вјера. Тврда је вјера јер је утемељена на том камену станцу, како каже Јеванђеље, кога зидари одбацише, а он постаде крајугаони ка-

мен и дивно је то у нашим очима. Човјек кроз сву историју покушава да тај крајугаони камен одбаци, да га заборави. Од Адама, првог људског пада - да га превиди, рачунајући на то да ми можемо и без њега да устројимо свој живот. Ми смо свједоци таквих савремених теологија, као што је био комунизам који је покушао да људску судбину сагради не на Њему, не на том камену станцу, него на самом човјеку, али опет на темељима једне вјере у том човјеку. Постоје такве силе, такве снаге у природи, у природи око човјека, на којима може да се гради један нови свијет. И док је била присутна та вјера, комунизам је имао и својих присталица, али с обзиром да је та вјера била саграђена не на камену станцу, него на пијеску, дуне вјетар нове идеологије и не оста ни камена на камену од те вјере и од тих идеологија.

Вјера је основа свега чему се надамо, али не било каква вјера. То је оно што је много битно, оно што је значајно. Наш народ увиђа разлику између праве вјере и лажне вјере. Разликује праву вјеру од сујеверија, ријеч сује је стајросрпска, старословенска и значи узалуд, узалудна вјера. Али, и то је вјера која није заснована на том камену станцу, на најдубљој истини која се открива кроз творевину, која се дарује људском бићу. Она је у начелу створена, засновано на творевини, на лажним идејама, на лажним идеологијама, на самом човјеку коме је дах у носу. И наравно да је то узалудна вјера, она не може доности правог, истинског плода. Народ разликује тврду вјеру и маловјерје. Мала вјера не доноси плода, као што дрво засађено на пијеску или камену никада не може да узрасте, а још мање да донесе правог, истинског плода. Није само да народ разликује малу вјеру и праву веру, него разликује и вјеру коју назива невјера, у невјери нема вјере, каже народ. Али се превари народ у наше вријеме - невјеријући људи поставили себе да управљају судбинама

народа. Вријеме показа да у невјери нема вјере, ми смо свједоци. Невјеријући људи, који су обмањивали себе и друге да би се нашли овдје где су се нашли, који су обмањивали и себе и друге, на крају нашли су се ондје где су се нашли. Народ о овоме још дубље говори - да је то пашја вјера, то је хитлеровска, то је стаљинистичка вјера, то је сада и ова модерна глобалистичка вјера, пашја вјера. Само понекад ви знate пса који лаје и који гризе, јуриша, али имате и подмуклога пса. Отприлике таква је вјера тих модерних спаситеља свијета, све под видом милосрдног анђела, под видом демократије, људских права, а иза је хљеб псећи, опаки, отровни, једна мржња убилачка, али и самоубилачка која трује свијет и која га води у једну земљу Недођију. Има још један назив за такву вјеру, па се каже - ти си никаква вјера; и то је горе и од оне пашје вјере. И то је вјера, пазите, у негативном смислу, али никаква вјера. То је мутњак у људима, то су ти људи превртачи, за које владика Николај у својој пјесми Небеска Литургија каже - на три вјере оком намигују, а ни у једну праву не вјерују. Такви су се у наше вријеме, нажалост, много намножили. Можда у историји никад није било толико таквих људи који су никаква вјера, који намигују на сваку вјеру, али ни у једну праву не вјерују, јер је за њих једино важан њихов интерес, њихова халапљивост, саможивост, њихово самољубље; то је оно што њих подстиче, њихов егоизам је оно што их подстиче и руководи, на чему они заснивају свој живот и своју вјеру.

Вјера Божија, вјера од Бога, то је dakле права вјера, то је народ дивно дефинисао. Зна народ шта је шта и ко је ко. Божија вјера је она истинита вјера, која је камен станац, тврда вјера којом су живили свети пророци, то је вјера патријарха Авраама. Зашто се патријарх Авраам назива оцем вјерних? Кад ми неког испраћамо на онај пут Божији послије упо-којења његовог, онда кажемо да

га Бог сачува не само тамо где сија светлост лица Божијег, него да га упокоји у њедрима Авраама, Исака и Јакова... ја морам да додам и светог Симеона Мироточивога, то је мало слободно, неко ће да каже. Мислим да и Симеон Мироточиви по својој вјери није мањи од Авраама праоца, а вјера праоца Авраама је вјера која горе премјешта, јер Бог му је обећао да ће родити сина и родио је сина у временима када људска природа не рађа. Његова жена Сара се насмијала зато што је чула ријеч да ће родити сина из већ потпуно сасушене материце. Бог је дао Исака, али је и обећао - биће вас као звијезда на небу и биће вас као пијеска морскога. А онда му каже - узми свог сина Исака, води га на брдо Морију да га принесеш мени на жртву. И не посумња Авраам у оно обећање прво, иако му Бог тражи оног који би требао да буде коријен тог његовог потомства. И пита га Исак – оче, све смо спремили, дрво је ту, све је припремљено, само где је жртва? Шта да каже отац сину кога води да га жртвује по ријечи Божијој? Онда је изговорио ону страшну ријеч која показује његову вјеру - дијете, Господ ће се постарати. И Бог се постарао, када је видио да је он спреман да жртвује сина, појавио се ован заплетених рогова, и он је жртвовао овна. Али је заиста послужио као отац Божијег народа и нас који припадамо том изабраном народу. Зато и савремени философи непрекидно расправљају о тој вјери Авраамовој. Рецимо, један руски философ је написао доста књига на ту тему, непрекидно пише о тој теми, вјера или знање и није могао да да одговор на то питање, али је Црква Божија, Црква Христова дала одговор на то питање. Она зна да нема знања истинског, нити га може бити без вјере, што значи без богопознанја, без љубави према Богу који је извор свакога знања и сваке истине. А љубав према Богу управо се пројављује кроз ту вјеру, кроз ту усмјerenost - не у глави, него у срцу, у дубинама бића,

на овај авраамовски начин. То сазнање живог присуства Божијег и тога да Бог може и од камења направити дјецу Авраамову, да је Бог онај који је творац неба и земље, да је Он присутан у дубинама творевине своје, то нам даје могућност да кренемо. Зато они који не вјерују, чуо сам од њих, кажу - ја не вјерујем али волио бих да вјерујем. Жао ми је, завидим вама који вјерујете.

Вјера је темељ, и све што је спољно и све оно што је створено, нарочито кроз изabrани Божији, Стари Израиљ и Нови Израиљ коме ми припадамо, који смо крштени у име Оца и Сина и Духа Светог, све је то никло на тој вјери. Зашто модерна умјетност није у стању да да оно што је умјетност давала кроз вијекове? Једино што даје је распадање, то су композиције људског организма, природе у распадању, да не кажем смрад свега... Управо зато што нема те цјеломудрености душе, што нема дубоке вјере, нема тог додира са великим и светом неизрецивом Тајном Божанском која је уписана у код свакога људскога бића. Зато ријечи не могу да буду праве, ни дјела не могу да буду права. Зашто су ријечи Светога Писма тако моћне? Покољења их читају и не могу их се наситити, зато што те ријечи нису измозгтане, већ су настале из тог живог додира пророка, који је био као и ми човјек, али се дотакао живога Бога. Просвјетлио га је Господ и његова ријеч је примила у себе тај Божански дах, Божанsku силу. Уосталом, није ли нам на тој Божанској ријечи, Божанској сили настао свијет - рече Бог и би! На ријечи Божанској настао је свијет и на њој опстаје свијет, кроз Њега је све постало. Поготово када је та ријеч Божија, Логос Божији вјечни, друго лице Свете Тројице постао човјек и уселио се у нас пун благодати и истине. Сва суштина Цркве Божије којој ми припадамо, управо јесте то живо, живоносно присуство живога лика, живога Бога.

А вјера је она која нас обасјава. Вјера са Његовог лица нас оба-

сјава само ако смо ми припремљени да примимо у себе ту Његову светлост. И сви Божији људи, пророци, апостоли, ко су они? Каже апостол Јован - оно што чусмо, што видјесмо очима својим... то вам свједочимо ријечи живота. Није моја проповијед у празним ријечима, каже апостол Павле, него у сили, зато што је сила оно што вјера носи уз себе. То је у правом смислу она вјера која горе премјешта. Ако имате вјере као зрно горушично рећи ћете овој гори, склони се и баци се у море и бациће се. Народ који изгуби вјеру, коме ослаби вјера, човјек који изгуби вјеру, тај се распада, то је готово, то је закон духовни, морални, биолошки закон ако хоћете. Ми смо се нашли као народ у таквој опасности, да се распаднемо, да сатрунемо изнутра. Добро размислимо колико смо ми унутарњим духовним смрадом и распадом допринијели овом назадовању српскога бића и овој несрећи и овом распећу које се надвило над нама. Кад то кажем, сјећам се Косова, наше најдубље ране, наше најдубље истине, мјеста где смо ми постали зрели народ јер смо ту авраамовску вјеру задобили кроз великомученика косовског Лазара. Сјећам се Витомирице 1999. године, оних који су живили деценцијама: све су знали, сем да имају цркву коју су саградили њихови преци. Тек негдје тамо после деведесетих, причао ми је тамо прата, почели су да људи примећују да имају цркву у свом селу. Али кад су напустили масовно Витомирицу јуна мјесеца 1999. године, онда су отворили храм и у њега убацили гомиле оружја. Ја сам се скаменио, али сва срећа тамо је био један побожан Италијан, дошао је да ми каже да су ови наши тамо оставили оружје - могли су да оптуже Цркву да смо ми оставили оружје. Значи, нестало је вјере, праве, вјера права кукавна, сирота постала, као што је говори владика Раде. Зашто наши монаси, наше монахије и владика Артемије и други не иду са Косова – јер они имају дубљу веру.

Вјера није шала, вјера је хљеб. Шта је вјера – то је коријен, не било какав коријен, јер ако сатруне коријен, ако прв уђе у коријен, а то је лажна вјера и лажна теологија, онда не може да расте дрво како треба и не може да донесе правога плода. Записали су стари у старом отачнику за неког старца како је могао увијек да препозна некога ко дође по начину молитве, да препозна да ли му је лажна или права вјера. Што значи, по плодовима ћете да их познане. Шта је друго молитва него плод, него пут који се роди у људском срцу, да тим путем и преко њега градимо мост којим се додирује та Светиња над Светињама пред којом се стоји са страхом и трепетом, било да се ради о покајној молитви, било да се ради о славословној, благодарној молитви. Молитва је органски везана за вјеру. Молитва је саставни дио нашега бића управо зато што је вјера темељ и коријен нашега бића - као израз, као пројава, као наше отварање према Светињи над Светињама, према живом Богу. Када се сунцокрет окрене према Сунцу, шта ради сунцокрет - он се моли, он је у положају молитве. И када се цвијет отвори да га Сунце покрије, цвијет се моли, дрвена билька се моли, отвара се да би га Сунце испунило и да би онда добило топлоту Сунца и да би онда зародило се тло и да би онда плод узрастао и да би био благословен, да би био здрав. И тако свако створење на земљи има свој молитвени двиг. Био сам на Светој Гори код дивног оца Пајсија, заиста Божији човјек, од најдивнијих које сам срео у своме животу, а управо по томе што је имао дубоку вјеру, чистоту срца и молитву. Он је живио молитвом свој земаљски живот. Једном кад сам био код њега, негде предвече, почели су

шакали по брдима да се дозивају, а има их доста на Светој Гори. Каје старац, они су већ почели своје вечерње да служе. Он на свој начин прославља Господа свога. Па ми показују на неку жабу, то је дуга прича... Све што дише моли се, а камоли човјек као словено биће.

Молитва утемељена на правој вјери, на здравој вјери, на здравој души, на чистој души, она оцјеловљује душу, она ваксрсава душу, обнавља душу. Она нам омогућава да успоставимо везу са живим Богом. У Цркви Божијој, природно, онај који се дотакне живота Бога који је извор здравља, који је извор мудрост, који је мудрост

- задобија мудрост. Григорије Палама се молио у Светој Гори - о Господе, просвјети таму моју. То је била његова молитва. И онда му мајка Божија пошаље Јована Богослова који му каже - услишена ти је молитва. Чудна ти је молитва, нико се није тако молио, али ти је услышена. Зато је он богослов свјетlosti, богословље његово је о свјетlosti таворској која је засијала са лица Христовог, лица сјајнијег од Сунца, хаљина бијељих од снијега. Свијетlost божанког лица, свјетlost божанког бића засијала је и обасјала на трен тројицу апостола. То је свјетlost која се усели у нас - Ја сам свјетlost, Ја сам видјело живота. У свјетlostи Твојој видјећемо свјетlost, пјевамо у славословљу. Често пута нисмо довољно свјесни како велику и дубоку истину тиме исказујемо. Мој покојни јед Радисав, сељак био, прост, сиротиња био, па га пита неки комшија - како си. „Ево добро сам, хвала Богу, ништа ми не фали“. „Како ти ништа не фали кад немаш ни кошуље ни гаћа да обучеш?“. „Све што ми је требало, све ми је дао. Само Га једно молим, да ми да од оне Његове свјетlostи, од оног Његовог огња, да ми мало само даде, ништа му ја више не би тражио“.

Од вјере коју имамо, од вјере каква нам је, од дубине наше вјере, од истинитости наше вјере зависи каква ће нам бити молитва. Зато је молитва Цркве кроз вијекове израстала кроз црквено богослужење, из закона вјере, из оних основних истина вјере хришћанске која је основна истина кристално јасна и чиста и коју не-прекидно понављамо у свакој нашеј молитви и кад правимо знак Часнога крста у име Оца и Сина и Светога Духа, то је суштина наше вјере. Све је од Оца кроз Сина у Духу Светоме, то је суштина,

то је темељ откривења Божијег, то је темељ оне истине коју нам је Христос открио говорећи - ко види Мене, види и Оца - и који нам је послao Духа Светога који нас уводи у сваку истину. Духа Светога који дарује сваку тајну Цркви, од тајне крштења, миропомазања, примања печата, дара Духа Светога и свих осталих тајни којима нас је Бог обдарио. А све је у Цркви тајна велика и тајна неизрецива. Као што је све тајна у људском животу, као што је све тајна у свијету у коме се налазимо, свака тајна се заснива управо на том сусрету, на том додиру, на том заједништву између Бога и човјека, између природе људске и силе Божанске. Тамо где се догоди тај додир, тај сусрет, тамо се истинска и права вјера рађа, тамо се рађа права истинска молитва, што значи прави истински однос према Богу. Зато је сво наше богослужење израсло из те вјере, онакве вјере какву смо примили од светих апостола. А од њих смо се ми научили и да вјерујемо и да се молимо. Они су нас просвјетили, они су нам дали и закон, закон молитве, и опет кажем, она је онда истинска када је на темељу вјере, када открива вјеру, када пројављује вјеру. Молитва нас не учи само како да се молимо, она васпитава и наше тијело, васпитава нас, учи нас како да стојимо пред Богом, како да клекнемо пред Богом. Ми стојимо усправно пред Богом, прије свега јер нас је Бог таквим створио. А кад пред Бога клекнемо, клекнимо цијелим бићем, не треба ничег половичног да има у нашој вјери, нема ничег половичног у нашој молитви. Пред Богом треба стајати, или пред Богом треба се простријети, пред Његовим лицем. Пред ким би, ако не пред Њим?

Каква нам је вјера, таква ће нам бити и молитва. Црква Божија, саборна Црква чува преко својих апостола, преко наслједника апостола, преко епископа и преко њихових помоћника презвитера и ђакона, чува као зјеницу ока вјеру, праву, тврду, Божију

вјеру. Предаје се са покољена на покољење као што се даје материном млијеком. А у исто вријеме, предаје нам и начин како да се молимо. Ено га Велики Антоније пита Бога - кажи ми Господе како да се спасем. Па му Бог пошаље анђела, анђео узме тамо мотику па копа, па ода стане, па се онда моли. Па опет стане да копа, копа, па онда стане да се моли. Па каже онда - ево ти како да се спасеш. Па је то свети Герент Грузијски преточио у оне чуvene његове ријечи - моли се и ради. Дјело људско и молитва је једно од најтежих дјела. Није лако молити се на прави начин, није молитва лака ствар, то је најтежи подвиг, она права истинска молитва. Права вјера хоће подвигнике, хоће мученике, хоће оне који су спремни да жртвују себе до последње капи крви. Такви су мученици које ми прослављамо. Зато је наша Црква - Црква подвига, она је била и остала посна Црква. Данас се сви чуде како је у православној Цркви толико постова... непрекидно, не само што треба да се суздржавамо у храни, много је важније оно унутарње уздржање од отуђења било каквог ума, срца и душе и отуђења од односа са живим Богом. Ту помаже исхрана, јер човјек је и тијело и душа, па душа утиче на тијело, а тијело утиче на душу. И све зависи како усмjeravamo, како хранимо тијело, чиме хранимо душу, од тога ће зависити и здравље нашега тијела и како хранимо тијело од тога ће зависити здравље наше душе. Црква је посна, Црква је Црква подвига, молитве. То је вјера наша, то је и наша молитва, наше Цркве сaborne кроз вијекове и ми то чувамо поред наших људских слабости. Некад се дозволимо па се опустимо, али никада не смијемо то да заборавимо, да је наша Црква Црква подвига и да права истинска вјера хоће подвиг, да се она коначно потврђује кроз мучеништво. Има двије врсте мучеништва. Мучеништво савјести, то је тај унутарњи подвиг који човјек читав живот

проводи у мучеништву. И мучеништво у крви које можда понекад изгледа лакше мучеништво. Једанпут ризикујеш: посјеци ми главу, идем Богу моме, као Игњатије Богоносац. Него цијelog живота да се трудиш, да се бориш непрекидно до kraja живота. А и једним и другим путем допира се до Божијега Царства и допира се до тог што је циљ нашег људског живота, до нашег сусрета са Господом.

Још је овде света Тајна Причешћа која је срж наше вјере. Ако је Христос камен станац и крајугаони камен, онда ми Њега примамо као Хљеб Живота. Он је са нама и међу нама у Тајни Своје Крви и Свога Тијела, у Тајни Светог Причешћа. Свето Причешће, Света Литургија, шта је она друго него само оприсутње свеукупног домостроја спасења свих догађања од настанка свијета до данас. Све је то присутно на тајанствен начин на Светој Литургији у присуству Тијела и Крви Господње. А онда и сва богослужења, све молитве богослужења, узмите први час који нам указује на стварање свијета, трећи час на силазак Духа Светога на апостоле, шести час кад је Господ распет на крсту, девети час када је Господ издахнуо на крсту. Пасхална богослужења, а свака недеља је Пасха, која прослављају Христово Васкрсење. Дани посни, сриједа и петак, који прослављају Христово распеће. Сво богослужење је једно живо ткиво, једно живо ткање утемељено на тим чудесним догађањима од настанка свијета који нам се отварају. Богослужење нас уводи у ту тајну догађања, тих сусрета наших предака са живим Богом и нама помаже да се ми са Њим сусретнемо постом и молитвом. То је Црква Христова, то је њен смијао овде, то је оно што Она нама даје и кроз све то Она нама даје и открива ту најсavrшенију истину Бога као љубави Оца и Сина и Духа Светога, творевине као плода божанске љубави, творевине као дара нама. Хришћан-

БЛАГЕ РЕЧИ А ЈАКИ АРГУМЕНТИ

Велики број питања митрополиту Амфилохију односио се на актуелну литургијску праксу, односно да ли данашњи начин служења нарушава светоотачко предање или у прошлости устаљена правила и навике?

Стрпљиво, разложно, смиreno, речима искусног богослова и духовника, митрополит је најпре настојао да покаже како баш оваква питања немају утемељење у светоотачком учењу и саборном предању Цркве. Наиме, на које конкретно Свете оце се позивају они који мисле да је у данашњем богослужењу изврнуто њихово правило? Да ли су они који постављају оваква питања озбиљно проучили Свете оце? Да ли су се аутентично упознали са црквеним предањем и историјском условљеношћу спољашњих промена богослужбене праксе? Или можда своје навике, без свести о саборном уму Цркве, проглашавају за неизменљиве и једино исправне?

Митрополит Амфилохије је, објашњавајући „промене“ у литургијској пракси, најпре истакао да никада ништа није мењано без уважавања саборног духа у Цркви и да ниједан литургијски тип, а много их је, није нарушио аутентични дух евхаристијског сабрања. Уосталом, како су Златоустова и Василијева Литургија замениле Литургију светог апостола Јакова, брата Господњег? Навео је и примере са колико су промишљања и узимања у обзир многих чинилаца, архимандрит Јустин Поповић и патријарх српски Павле („Нека питања наше вере“) износили неке напомене о богослужењу, никада не заузимајући искључив став. Наш патријарх често у вези ових питања каже да речи треба да буду благе а аргументи јаки. Историјска условљеност начина богослужења и неопходност толеранције илустровани су остајањем тропара Трећег часа у савременим служевницима.

Као да је и митрополит хтео да постави питање: да можда иза искључивог покретања поменутих питања не стоји наш недостатак смирења, односно скривање личног става, непровереног и неаргументованог, иза црквеног предања које нисмо упознали. Подсетио је да свети Јован Златоусти каже да се у Литургији тражи Христова нарав, што није ништа друго него смирење.

Ски философ из Београда Жарко Видовић каже - што је Бог створио свијет то ти је као кад отац нађе дивну играчку, лопту, па дарује свога сина да се игра. Тако је и Бог Отац обдарио Бога Сина са вационом да би се Он њоме играо. У том смислу, да би тим даром даривао своју дјецу, све људе земаљске. Шта је човјек, него плод љубави Божанске. Уосталом и када се човјек рађа, када зачиње, то је оно што је Бог рекао, та снага Божанске љубави преображава материнску утробу те она може да роди.

Ми смо свједоци, носиоци, проповједници, али и чувари Божанске љубави која се открива

кроз постојање творевине, кроз постојање нас као људи, кроз нашу заједницу која се открива на најсавршенији начин у Цркви Божијој. Али да би је чували, да би је носили, да би је проповједали, да би нас спасавала, да би се њоме спасавали, да би њоме друге просвеђивали, морамо је добро примити у себе. Али не можемо је примити ако немамо Божије, тврде вјере. И ако се та тврда вјера не манифестије кроз боголику молитву која је плод закона вјере као закона молитве. И као што закон вјере има своје правило, тако ни молитва не може бити било каква у Цркви. Она мора да буде усаглашена са истинским прави-

лом молитве - када оно израста, када се рађа из тога светога коријена, када његова сила доноси праве истинске плодове и овде на земљи, али и плодове који су неизградни, јер нису рођени од праха и пепела, него су рођени од Духа Божијега. Као што се Христос родио од Пресвете Дјеве и Духа Светога, тако се све рађа у Цркви Духом Светим Животворним и Живоносним. Тако и молитва је права молитва када се рађа Духом Светим и када нас приводи Сину и кроз Њега приводи нас нашем Оцу небеском откривајући нам да је још овде на земљи предукус велике и свете Тајне Царства Божијега, Небеснога. Вјера и молитва - то су велике теме, чудесне теме. Није писао било ко ове молитве које ми читамо. То су записали Божији људи који су имали нарочити опит. Ја сам понекад мислио - па могу ја то да пишем. Међутим, послије видим, ништа ни да додаш ни да одузмеш тим молитвама, оне су изаткане, нису оне измозгане. Сада видим ови на западу, римокатолици, нешто мозгају па мијењају. Има то свога, онако људски гледано, али осјећаш, није то то. Владика Николај написао је понеку молитву, отац Јустин је написао по неку молитву, и ти видиш да је та молитва скројена по молитвама светих Отаца, такав аутор има ум Христов, он је саборнизиран и он може онда да напише молитву и да је утемељи да она буде истовјетна, не може сада да се разликује молитва светог Јована Златоустог од светог Василија Великог или од светог Григорија Паламе. Све су оне биле разнолике, али опет у исто вријеме су биле јединствене, јединствено ткање као што рекосмо молитвенога богатства Цркве Христове утемељеног, понављам, на вјери, правој вјери, Божијој вјери. Нека Бог подари молитву којом се та вјера открива, којом се посвједочује и преко које ми узрастамо у Цркви Божијој и улазимо у храм неизградни Царства Оца, Сина и Духа Светога, Бога нашега коме нека је слава и хвала у све вијекове, вијекова. Амин. ■

Зеција срђана

„Који не прими
Царства Божијега као дете
неће ући у Њега“

РОЂЕЊЕ ХРИСТОВО

Један од највећих празника који се слави у целом хришћанској свету је Божић – Рођење Господа Исуса Христа. Божић је у ствари рођендан Новог Света, јер је рођење Христово најзначајнији датум у историји људског рода, дан који историју дели на два дела: на оно што се дешавало пре и на оно што се дешавало после рођења нашег Спаситеља.

Господ је на земљу дошао скромно, јер није дошао да влада него да служи људима и да их научи да једни другима служе. Исус Христос се родио у једној пећини у јудејском граду Витлејему, а први који су га препознали као Цара Небеског били су три мудраца са Истока који су у витлејем стигли пратећи до тада невиђену звезду прости, скромни пастири, који су чували стада у близини пећине, први су чули песму с небеса, којом су анђели Божији поздрављали рођење Сина Божијег у људском телу.

И до дан данас најлакше Бога налазе они скромни и они најмудрији.

Начин слављења Божића се разликује у неким детаљима од цркве до цркве, али суштина празника је иста – радост што је ради нас људи и ради нашег спасења Син Божији сишао с небеса и постао човек.

У Српској Православној Цркви постоји низ лепих обичаја везаних за слављење Божића. У четрдесетодневном посту, у коме проживљавамо ишчекивање стараг света да се роди Спаситељ и припремамо се за велику радост, последње три недеље пред Божић зову се детинци, Материце и

Оци. На Детинце везују се деца па се поклонима ослобађају, На Материце везују се мајке па се поклонима које дају деци ослобађају, а на Очеве или Оце – везују се очеви који се исто откупљују поклонима. У тим припремним недељама пред Божић ми се симболички ослобађамо везаности за смртност и грех и везујемо се новом везом међусобне љубави и љубави према Богу.

Дан уочи Божића зове се Бадњи Дан, а ноћ која следи – бадње вече. То је због тога што се тога дана и вечери не спава, него бди у ишчекивању најсвечанијег тренутка у људској историји. Још из давних времена постоји код Срба обичај да се на тај дан у кућу уноси Бадњак – грана од храста или цера. Бадњак се онда запали, као што су пастири у Витлејему донели грање и наложили га да

огреју новорођеног Христа и Богородицу. У куће се на Бадњи дан доноси и слама – као она у јаслама у пећини у којој се Христос родио.

На Божић се у време ручка ломи чесница – колач у коме се налази новчић. Сматра се да ће онај коме западне парче са новчићем те године имати посебне среће у свему што ради.

Све су то лепи обичаји, али оно што је у Божићу најважније – најлакше можемо да осетимо на празничној Литургији у цркви кад свештеник поздрави окупљене поздравом: Мир Божији! Христос се роди! – а цела црква му радосно одговара: Ваистину се роди! Тим поздравом поздрављамо једни друге целог дана, али и наредних дана у којима се радујемо због рођења Спаситеља Света овде на земљи међу људима.

КАКО ЈЕ ЛЕПА НЕДЕЉА

Полазим према олтару. Спремам се да примим свето Причешће.

Прими ме данас, Сине Божији, за причасника Тајне Вечере Твоје... Верујем, Господе, и исповедам да си Ти вистину Христос, Син Бога живога... Верујем да је ово само пречисто Тело Теоје, и ово сама пречасна Крв Твоја... Помилуј ме и опрости ми сагрешења моја...

Говорећи ове молитве, нисам ни приметио када су се царске двери отвориле и изашао свештеник.

Лице му је блистало.

У рукама је држао Самога Христа.

Позвао нас је дубоким и озбиљним гласом:

Са страхом Божјим, вером и љубављу приступите!

Позвао нас је да се причести-мо са страхом Божјим, са животом љубављу према Богу и свим људима.

Преда мном је свети путир. Приступиће му сви верни. Из њега ће се сви причестити. То је најувишијенији тренутак.

Нисам се гурао. Нисам жељео да будем први. Стјајао сам на свом месту, слушајући појце како поју. Начинивши свако по један поклон и прекрстивши се, прилазимо да постанемо једно са нашим Господом. Појци певају:

Из уста деце и одојчади начинио си хвалу... Када погледам небеса, дела прстију Твојих; месец и звезде, које Ти основа... Шта је човек, да га се сећаш? или син човечији, да га походиш? Умањио си га замало од Анђела, славом и чашићу венчао си га. И поставио си га над делима руку Твојих, све си потчи-нио под ноге његове, овце и све волове, а још и животиње пољ-ске; птице небеске и рибе мор-ске, које проходе стазе морске. Господе, Господе наш, како је дивно име Твоје по свој земљи! (Псалам осми)

Немања Мирковић, Јунковац

Кад год подигнем очи своје према небу видим предивну творевину Твоју, Месец и звезде које су учврстио на небесима. тада се упитам: шта је човек? Он је тако беззначајан и мали! Ти га се сећаш и толико се за њега бринеш! Ти си га прогласио гospодарем свега. Све си положио под ноге његове. Све овце, волове и дивље звери, птице које лете по небу, мале рибе и велике китове који живе у океанима. Ка-

ко је сјајно и чудесно име Твоје, Господе, Господе наш!

Причестио сам се, рекавши при том свештенику своје име, име које сам добио на светом крштењу. Име које ћу имати у вечном животу. Њиме сам постао син Божији, син Оца небескога. Нисам се причестио из свештеникове руке; то је била Христова рука. Причестио сам се "на отпуштење грехова и на живот вечни". Господа мога и Бога мо-

га примио сам у себе. Он је пристао да обитавау мени, Он Кome су небеса дом. Његов и мој ум постали су једно, Његово и моје тело сада су једно. Његова и моја крв сјединиле су се. Христос Бог мој и ја сада смо једно.

Сада срећан, певам са свом својом браћом и сестрама, са свима вернима, са појцима:

*Видесмо светлост истинску:
примисмо Духа небескога; нађо-*

смо веру истиниту, клањајући се нераздељивој Тројици, јер нас је она спасла.

Певам срећан, јер сам и ја видео истиниту светлост која је у ствари Христос. Примио сам Духа Светога и нашао истиниту веру. Клањам се Светројичном Богу, Који је спасао мене и све.

А сада смерно стојте сви!

- Сви ми, које је Бог удостојио светог Причешћа, захвалимо Mu

за то – говори Ђакон, а ја се заједно с њим молим да нам Бог подари дан свет, миран и без греха.

- Изиђимо из цркве с миром у срцу – моли се опет Ђакон.

Чим свештеник почне да говори: “Молитвама светих отаца наших...”, ја станем у ред да примим антидор или нафору. Озбиљан, целивам свештенику руку и осенивши се крсним знаком, излазим из цркве.

- Благодарим Ти – говорим Сведржитељу, Који ме гледа са висине. Богородица као да се и сама смеши. Светитељи ликују, а радостим им блиста у очима! – Благодарим ти јер сам упознао истиниту веру. То је такође дар од Тебе! – шапућем Христу.

Гледам у небо. Чак и

kad је облачно, недеља ми изгледа другачија. Јер је небо у мом срцу пречисто. Обасјано сунцем. Чак и ако угледам птицу на дрвету, то ми не привлачи пажњу. У мом срцу слатко певају хиљаде птица. И ваздух је другачији. Одише светошћу. Свеколика творевина шапуће ми на уво: *Како је лепа недеља!* О кад би такав био сваки дан мога живота: *Божје мој, како је лепа недеља!*

ЧЕДО КОЈЕ ЂЕ БИТИ ЖЕЗАЛ СТАРОСТИ НАШЕ ДАЈ НАМ ГОСПОДЕ БОЖЕ СВЕДРЖИТЕЉУ

Молитва Стефана Немање и жене му Ане

Владико Господе Боже Свештитељу, који си негда послушао Авраама и Сару и остале праведнике што су молили за чедо, услиши данас и нас, грешне слуге Своје што Ти се моле.

Дај нам, по Твојој доброти, да добијемо још једно мушко чедо, које ће бити утеша души нашеј и Тобом наследник државе наше - жезал старости наше, на кога ћемо положити руке и починити.

А дајемо Ти заједничке обете:
Од зачећа детета до природне законите љубави и од постепење одлучићемо се, и свако за

себе у чистоти тела све до краја живота сачувашмо се.

(Теодосије)

И преподобни Бог послуша чисто мольење праведника ових, благовернога и самодржавнога господина Симеона Немање, великог жупана све Српске земље, и благочастиве, Христом дароване му супруге Ане.

Пошто заче богољубива Ана у утроби својој, и роди по вољи Божјој сина, добро изникли изданак од доброга корена...

И Богом дарованог сина крстивши у име Оца и Сина и Светога Духа, нарекоше му родитељи име Раствко.

(Доментијан)

СВЕТИ САВА ЖИВИ У НАМА

Теку последњи дани јануара. Смењују се хладна јутра, тамни облаци и оштри ветрови. Ипак, један од тих дана је то пао, светао и свима драг. То је 27. јануар, дан посвећен првом српском архиепископу и просветитељу Светом Сави. Тог дана Свети Сава оживи у нама, испуни нас благошћу и добротом. Школе обуку свечано рухо, испуни се свечаним миром и тихом грајом. Славе своју славу – Светог Саву. Осмех на лицима, мир и свечаност у гласу, подсећају на благост и истрајност Светог Саве.

Сећање на његов животни пут долазисамо, спонтано. Израстао је у високог, витког младића који је редовно ишао у цркву, молио се, постио и причешћивао се. Много је читao и дуго, дугоразмишљао. Времеје пролазило, а он је све чешће одлазио у тишину мале домаће црквице и дуго се молио. У то време мо-

наси са Свете Горе су дошли на двор његовог оца. Раствко је са

њима дуго разговарао и приче о монашком животу испуњавале су његову богочежњиву душу.

Тако се он у потрази за духовним миром упутио на Свету Гору. Замонашио се и постао Сава. Богати принц је постао скромни калуђер. Ту је читao свете књиге, певао у цркви, молио се Богу, али и рибу ловио, хлеб пекао, радио у пољу, дрва секao. Увек је био спреман да другоме помогне. Понесећивао је монахе, пустињаке, и жудно упијао сваку њихову реч.

Нешто касније и његов отац, велики жупан Стефан немања, дошао је на Свету Гору и замонашио се. Добио је име Симеон. Отац и син, Симеон и Сава, обновили су цркве, конаке, а затим и манастир Хиландар који је постао српска лука на Светој Гори.

У бићу и души српског народа трајаће дух Светог Саве и водиће га кроз тамне епохе историје ка светлости која је вечна!

Стеван Аврамовић –
седми разред
ОШ „Јован Курсул“ Варварин

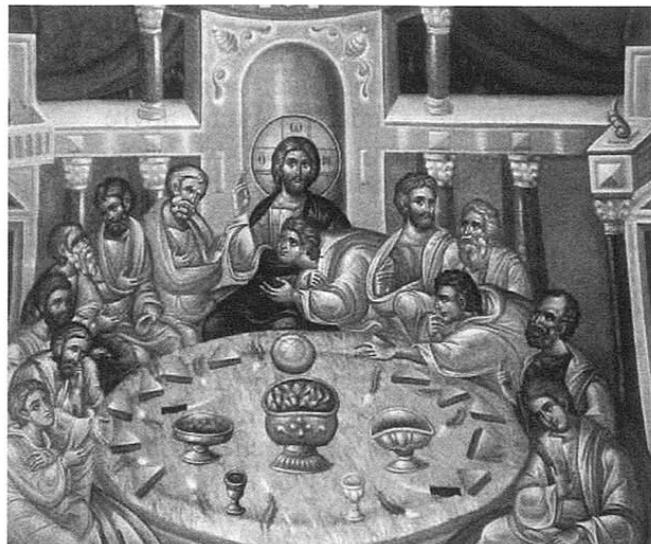
ЕВХАРИСТИЈА У НОВОМ ЗАВЕТУ

Писци књига Новог Завета били су истинске евхаристијске личности, које су и саме живеле евхаристијски, приносиле, непрестано учествовале и веровале у њу. Неки од писаца Светих књига били су учесници Тајне Вечере коју је Христос установио, док су други били њихови непосредни ученици

Савремени човек је стекао савику да све процењује самим собом, својим схватњем и својом логиком. Отуда, када је реч о питањима вере, он наводно све процењује Светим Писмом, нарочито Новим Заветом, али на начин на који га сам схвата и разуме, дајући тако печат непогрешивости свом сопственом мишљењу. Међутим, требајасно истаћи да Свето Писмо није аутономно и апсолутно независно, већ да потребује нешто што ће му удахнути живот и што ће му дати право значење, смисао и функцију. То нешто јесте Света Евхаристија. Свето Писмо живи пуним животом једино у Евхаристији, и једино у њој је могуће схватити прави смисао и право значење његових речи.

Поставља се питање откуда толики значај Евхаристије? Најпре, отуда што је Евхаристија старија хронолошки (и онтолошки), те претходи Новом Завету. У тренутку установљавања Божанствене Евхаристије није постојала ни једна књига Новог Завета. Такође, прва хришћанска заједница је неколико деценија живела пуним духовним животом без књига Новог Завета. Свето Писмо првих хришћана дugo су биле само књиге Старог Завета, а за Нови Завет можемо рећи да је на неки начин благодатни плод Евхаристије и сведочанство о њој.

Само примање књига у Канон (ред светих књига), такође је дело Евхаристије. Оне књиге које се нису слагале са вером и Духом Евхаристије нису могле бити примљене у Канон, а такође ни оне које нису биле читане на Светој литургији. Дакле, Црква - жива литургијска заједница, са епископом, свештеницима и народом,

одлучивала је које ће књиге бити прихваћене као Свето Писмо, а које одбачене, а не нека небеска уредба или Богом дана закон.

Ипак, све ово не значи да је Нови Завет подређен и потцењен. Од тренутка када је нека књига примљена у канон она је за Цркву постала Света књига – Свето Писмо. Црква је била свесна да је то документ од прворазедног значаја за Њу, јер су то сведочанства оних који су *видели и окусили*. То су саме Христове речи, које су они који су их чули забележили надахнућем Духа Светога и прењели нама. У Цркви никада није постојала дилема где ће се таква књига чувати. Одувек је, а то важи и данас, за њу резервисано најсветије место у цркви - Часна Трпеза.

Мислимо да је хришћански став, стар колико и књиге Новог Завета, одувек био да је ван Свете литургије немогуће открити прави смисао, не само Новог Завета, него и целе Библије. Мимо Свете литургије она остаје књига *запечаћена са седам печата* (Отк 5,1). Ван Евхаристије она не само што не користи, него може и да штети. Ово нам данас потврђују припадници многих секти којима Библи-

ја не служи на спасење, него на пропаст како њих самих тако и оних које врбују и заводе (*Чувајте се да вас ко не превари. Јер ће многи доћи у име моје...* Мт 24,4-5), претварајући њен свети садржај у поштапалице за своје бескрајне полемике. Са друге стране, патролашка књижевност сведочи да су најбоља и највреднија тумачења Новог Завета настала управо на Светој литургији.

С пуним правом, заједно са светим Иринејем Лионским можемо рећи: „Наше учење је сагласно са Евхаристијом а Евхаристија потврђује наше учење.“ Јер на примеру односа Новог Завета и Евхаристије, ове речи имају пуну примену. Можемо, такође, рећи да је Свето Писмо Новог Завета у потпуној сагласности са Евхаристијом и да сведочи о њој, а Евхаристија потврђује Нови Завет и у пракси га примењује.

Овим уводним напоменама желели смо да покажемо нераскидиву повезаност Евхаристије и Новог Завета. Такође, желели смо да покажемо да они чине такво јединство које је немогуће раздвојити. У даљем тексту покушаћемо да пронађемо најважнија места у Новом Завету која су по своме садржају и смислу евхаристијска, или се односе на Евхаристију, или нам, пак, нешто откривају о Евхаристији првих векова.

На самом почетку треба рећи да је Нови Завет преиспуњен текстовима који се односе на Евхаристију и да нам је представљало не малу тешкоћу да начинимо прави избор текстова које ћemo анализирати. Како бисмо били што краћи осврнућемо се само на значајније делове текста из Јеванђеља, као и неколико краћих извештаја из

Дела апостолских, Посланица апостола Павла и Откривења, који описују прву евхаристијску заједницу.

ЈЕВАНЂЕЉА

Тајна вечера

Можемо слободно рећи да је опис установљења Тајне вечере најзначајнији новозаветни евхаристијски текст. Налазимо га у списима апостола Матеја, Марка, Луке и Павла. У овим списима постоје разлике, али су оне незнатне. Такође је важно истаћи да су у суштини исте речи биле саставни део Божанствених Евхаристија, почев од древних Литургија па све до данас.

На Јудејској пасхалној вечери, коју је Христос обавио са својим ученицима у Сионској горници, установљена је Божанствена Евхаристија и основана прва Црква која, своју актуализацију доживљава на Педесетници. Била је ово прва Света литургија. Њен опис, који имамо забележен у Новом Завету, сумирено изгледа овако:

И рече им: веома зајсљех да ову Пасху једем са вами пре него што пострадам; Јер вам кажем да је нећу више јести док се не испуни у Царству Божијем. И узевши чашу заблагодари, и рече: Узмите и разделите је међу собом; (Лк 22, 15-20). И кад јећаху, узе Исус хлеб и благословивши преломи га и даваше ученицима, и рече: Узмите, једите; ово је тело моје; (апостол Лука додаје: „ово чините за мој спомен“). И узе чашу и заблагодаривши даде им говорећи: Пијте из ње сви; Јер ово је крв моја Новога завета која се пролива за многе ради отпуштења грехова. Апостол Павле додаје: ово чините, кад год пијете, у мој спомен. Јер кад год једете овај хлеб и чашу ову пијете, смрт Господњу објављујете, докле не дође (1Кор 11, 23-27). Кажем вам пак да од сада нећу пити овога рода виноградскога до оног дана када ћу пити с вами новога у царству Оца мојега. И отпојавши хвалу изиђоше на гору Маслинску (Мт 26, 26-30).

И ја вама завештавам Царство као што Отац мој мени завешта. Да једете и пијете за мојом трпезом у Царству моме, и да седите на престолима и судите над дванаест племена Израиљевих (Лк 22, 29-30).

Из ових речи сазнајемо да је Христос обавио јудејску, а не новозаветну Пасху. Узимање једне чаше и благодарење, затим благодарење хлеба, па онда друге чаше, на крају појање хвале, све дакле ово у потпуности одговара опису обављања Пасхе код Јевреја. Постоје бројне недоумице по питању начина и времена обављања пасхалне вечере. На пример, да ли је обављена 14. или 15. нисана, да ли се вечерало стојећи или седећи (тј. лежећи на боку), но ми се свим овим нећемо бавити. Вечера је обављена у кругу најближих ученика (то није било лако обезбедити због великог броја ходочасника који су пристигли из свих крајева царства), у Сионској горници, „у дан и час по закону“.¹

Нешто другачије мишљење налазимо код епископа захумског Атанасија који каже: „Последња пасхална вечера Христова са својим ученицима није била само обредна јеврејска вечера, него и потпуно нова вечера Царства Божијег.“² Опис Тајне вечере коју је Христос обавио са својим ученицима истовремено је и опис Евхаристије апостолског времена. Ово је било потпуно природно с обзиром на чињеницу да је Господ заповедио својим ученицима „ово чините у мој спомен“, дакле, они су наставили да врше Евхаристију онако како су примили од Господа, и исту предали својим ученицима.

Интересантно је да од тренутка Тајне вечере до првог записа речи установљења, пролази неколико деценија. Овако дуг временски размак је настао углавном због снажног уверења прве Цркве у скори долазак Спаситељев у слави.³ С друге стране, речи установљења Евхаристије немамо у Јовановом Јеванђељу које је написано доста касно, око стоте године, ве-

роватно зато што су за хришћане, који су редовно учествовали на евхаристијским сабрањима, биле толико познате да их није било потребно понављати.

Оно што је за нас од посебног значаја јесте израз „заблагодари“, који срећемо непосредно пре речи установљења. Иако се он никде у Новом Завету не среће у смислу у ком га ми данас схватамо (као синоним за Свету литургију), он јасно указује на карактер Свете тајне као молитве благодарења, без кога не може бити Литургије. Ова Света тајна добила је назив Божанствена Евхаристија управо због тога што он најбоље изражава суштински карактер хришћанских сабрања.

Речи Узмите, једите; ово је тело моје и Пијте из ње сви; Јер ово је крв моја Новога завета која се пролива за многе ради отпуштења грехова, указују нам да је Христос себе поистоветио са пасхалним јагњетом, које узима на себе грех света, и жртвује се за живот света, Јер Пасха наша Христос жртвова се за нас (1. Кор 5, 7), и побеђује га (тј. грех) својом смрћу и Васкрењем. Треба само ући у ранохришћанске катакомбе и видети колико је представа Христа као пасхалног јагњета била омиљена и распострањена. Такође, није случајно што је у литургијском језику Цркве преовладао обичај да се део хлеба на дискуску који се на Евхаристији претварају у Тело Христово, назива Агнец.⁴

Речи установљења откривају нам да је Христос себе поистоветио не само са старозаветним пасхалним јагњетом, него и са самим евхаристијским даровима, који се на Литургији претварају, према речима Господњим, у Тело и Крв, а који нам бивају доступни преко причешћа. Свети Златоуст пише: „Верујте да ова наша садашња Вечера јесте она иста Вечера на којој и сам Христос бијаше за софром. Јер нема никакве разлике између једне и друге...“⁵ Другим речима, у Евхаристији је присутан свецили Христос, и то не само у виду евхаристијских дарова, него и као тајна Цркве, као

живи организам чији смо ми удови а Он Глава.

У Евхаристији је све уједињено до поистовећења: и Христос, и Евхаристијски дарови, и Црква као Тело Христово, и Тајна вечера, и старозаветна Пасха, и будући вечни живот. „Свето Писмо има обичај да назив Тело даје и пречистим Тајнама Христовим и Васцелуј Цркви...“⁶ пише свети Јован Златоуст.

Међутим, ово није једини текст Новог Завета чија је тема обед за Христовом трпезом. Прво и друго умножавање хлебова имају доста сличности са Тајном вечером. Речи које тамо срећемо: „заблагодаривши“, „преломивши“, „даде ученицима а они народу“, „једоше сви“, јесу исте евхаристијске речи и са истим евхаристијским значењем као оне употребљене на Тајној вечери. Имамо потпуну евхаристијску слику: сабрани народ, апостоле и у центру Христа који узима хлеб у руке, благодари, ломи и даје апостолима а они даље народу. Ова два догађаја чудесног насићења пет хиљада, односно четири хиљаде људи и није могуће схватити другачије него у евхаристијском контексту.

Капернаумска беседа

Беседа коју је Христос изговорио на обалама Тиверијадског мора, мало после чудесног насићења пет хиљада људи, а доста пре Тајне вечере, као да је изговорена да би разоткрила тајанствени смисао саме Тајне вечере, као и смисао причешивања Његовим Телом и Крвљу.

Тема беседе је Хлеб живота. На ову проповед Христа су подстакли апостоли поменувши ста-розаветно чудо о падању мане са неба. На то Христос одговара да мана није Хлеб Божији и да га не даје Мојсије, него да Бог Отац даје истинити хлеб који силази с неба и који даје живот свету. Треба истаћи да речи „Хлеб Божији“, „Небески хлеб“, „Хлеб живота“, Христос употребљава у смислу нечега што доноси вечни живот,

спасење, бесмртност (што мана не даје, јер они који су њу јели помрли су), нешто, дакле, што је сами живот, сущти живот, живот самог живота. Хлеб је одувек био симбол живота, али Христос као да каже не обичан хлеб који води у смрт, већ истинити хлеб који је храна бесмртности.

У беседи имамо заиста праву евхаристијску теологију. Христос најпре себе поистовећује са Хлебом живота:

Ја сам хлеб живота: који мени долази неће огладнети, и који у мене верује неће никад ожеднети (Јн 6,21-56).

Другим речима као да каже: „Ја сам живот самога живота“, и открива да је управо разлог због кога је сишао с неба то да донесе „живот свету“. *Јер сам сишао с неба не да творим вољу своју, него вољу Оца који ме посла. А ово је воља Оца који ме посла, да сваки који види Сина и верује у њега има живот вечни; и ја ћу га васкрснути у последњи дан* (Јн 6, 38-39).

Овде као да још увек немамо јасно указивање на Евхаристију. Видимо да је Христос живот, и да ће вечни живот имати они који верују у Њега, и да ће их Он васкрснути у последњи дан. Али где је овде Света Евхаристија? Зар не можемо ове речи тумачити на један алегоријски начин? Још увек не знамо где можемо наћи Хлеб живота, и шта је то у ствари. И онда следе за нашу тему веома значајне речи, које ћемо навести у целини:

Ја сам хлеб живота. Оци ваци једоше ману у пустињи, и потреле. Ово је хлеб који силази с неба: да који од њега једе не умре. Ја сам хлеб живи који сиђе с неба; ако ко једе од овог хлеба живеће вавијек; и хлеб који ћу ја дати тело је моје, које ћу ја дати за живот света.

Заиста вам кажем: ако не једете тело Сина човечијег и не пијете крви његове, немате живота у себи. Који једе моје тело и пије моју крв има живот вечни; и ја ћу га васкрснути у последњи дан. Јер тело моје истинско је јело, а крв је моја истинско пиће.

Који једе тело моје и пије моју крв у мени пребива и ја у њему (Јн 6,21-56).

Сада је већ све сасвим јасно, Христос говори о Божанственој Евхаристији. У њој добијамо „Хлеб живота“ тј. Самога Христа, сами вечни живот, као Тело Христово и хлеб који ћу ја дати тело је моје, као евхаристијске дарове. Као што је раније Христос себе поистоветио са Хлебом живота тако сада себе поистовећује са евхаристијским даровима. Христос и вечни живот су нам на тајanstven начин доступни на Светој литургији. Ове Христове речи не само да је могуће схватити у евхаристијском контексту него их је апсолутно немогуће схватити изван њега. Иначе, шта би значило Христово указивање да ће Он дати Тело своје као храну и како би то могли другачије објаснити?

У овом делу беседе имамо изражену још једну битну евхаристијску истину, а то је да нема спасења, нити вечнога живота, мимо Цркве и Евхаристије. И обратно, ко живи хришћанским начином живота тј. живи евхаристијски, и причешћује се Телом и Крвљу Христовим, има живот вечни.

Свети Кирило Александријски овако тумачи ове стихове: „Животворни Логос Божији усели се у тело, и Он га преобрази у нешто посебно - Живот, сјединивши се с њим неизрецивим образом сједињења, учини га животворним. Због тога тело Христово оживотворује оне који постају Његови причасници, побеђујући смрт, но сећи у себи Логос који потпуно уништава пропадњивост.“⁷

Пошто све тварно умире, Хлебом живота можемо назвати само онај хлеб који има моћ да васкрса-ва, а то је евхаристијски хлеб, и то не сам по себи, већ зато што је тајна јединства са Богочовеком Христом: *Који једе тело моје и пије моју крв у мени пребива и ја у њему*. Свако ко се причешћује Телом Господњим постаје једно с Њим, члан мистичног Тела Цркве, или како каже отац Кипријан Керн: „Природа Цркве је евхаристијска јер Евхаристије нема ван Цркве,

јер нема тела ван Тела, и Црква не може бити без Евхаристије. Због тога је немогуће бити члан Цркве а не причешћивати се јер је Евхаристија знак црквености.⁸⁸

Молитва Господња

Молитва коју је изрекао сам Господ Исус Христос, углавном се узима као пример како се треба молити, али данас као да је заборављен њен евхаристијски смисао и значај. Сама чињеница да Молитва Господња, почев од древних Литургија па до данас, представља саставни део поретка ових служби, и да се чита на свакој данас познатој Литургији, несумњиво доказује да је веома важна за Свету Евхаристију, и да је преиспуњена евхаристијским смислом.

За нас су веома важне речи: *хлеб наши насишни дај нам данас*. Оне се обично тумаче на два начина: 1. да нам Господ дарује свакидашњи хлеб, који нам је потребан да бисмо живели и 2. да нам дарује надсуштествени, духовни, тј. евхаристијски Хлеб - Христа Бога нашега.⁹ По питању ових речи тумачи нису увек били сагласни. „Постоји пак изобиле сведочанства који воде ка закључку да хлеб који тражимо у овој молитви није свакодневни хлеб, како то обично сматрамо, већ је то Евхаристијски хлеб који је надсушни у смислу долазећега, будућега времена, то јест будућега Царства.“¹⁰

Само место, тј. тренутак када се чита на светој Литургији, а то је пред Свето причешће, указује да требамо дати предност овом другом тумачењу.

Прича о свадби царева сина и Прича о великој вечери

Споменимо и две приче које је Христос испричao. Једна је забележена код Матеја - *Прича о свадби царева сина*, а друга забележена код Луке - *Прича о великој вечери*. Оне су веома сличне, а говоре, мада не сасвим директно, о Божанственој Евхаристији. Код Луке прича почиње речима *Бла-*

жен је онај који буде јео обед у Царству Божијем (Лк 14,15). Ове речи упућују нас на тему о којој је и до сада било речи - о Евхаристији као Трпези Господњој у Његовом Царству. Света Литургија је икона Царства Божијег, тако да је учествовање у њој уједно учествовање и у Царству. Можемо ову чињеницу изразити и овако: блажен је онај који буде јео евхаристијски обед на Литургији, јер ће га јести и у Царству Божијем.

Обе приче се у наставку баве темом призывања. Христос нам открива да смо сви позвани да будемо учесници вечере у Његовом Царству, али да то постаемо према мери учествовања у Евхаристији, јер је много званих а мало изабраних. Они који су се оглушили о позив да дођу нису препознали бесцену вредност вечере на коју су били позвани, баш као што и они који одбијају да постану учесници евхаристијске вечере не препознају одлучујућу моћ коју она има за спасење.

Истакли бисмо да скоро у свим случајевима где се у Новом Завету говори о обеду или вечери или о ломљењу хлеба, или се пак помињу речи: хлеб, вино, храна, оне имају евхаристијски смисао. Број оваквих места је велики и не можемо их све споменути. Постоје и други текстови, нпр. о води живој или о чокоту и лози, или о крви и води који истичу из ребара Христових,¹¹ који терминолошки делимично излазе изван овог оквира, али у суштини имају исто евхаристијско значење.

Пут за Емаус

Од јеванђелских текстова треба споменути и кратки извештај светог Луке о сусрету двојице апостола са васкрслим Христом на путу за Емаус. Овај текст је важан зато што описује Евхаристију коју свршава васкрсли Господ.

И док он сеђаши с њима за трпезом, узвеши хлеб благослови и преломивши га даваше им. А њима се отворише очи и познаше га. И он поста невидљив за њих. И рекоша они један другом: Не гораше

ли срце наше у нама док нам говораше путем и док нам објашњаваше Писма (Лк 24, 30-32).

Уобичајене речи „узевши хлеб“, „благослови“, „преломивши“ имају, као и у претходним случајевима, евхаристијско значење. Међутим, овде имамо и нешто ново. Христа су апостоли препознали тек у ломљењу хлеба. Ово је, такође, евхаристијска истина, која нам посредно саопштава да после Васкрсења Христа можемо познати само у Евхаристији и да само преко ње имамо приступ Христу. Друго што можемо видети из ових речи јесте атмосфера радости: *не гораше ли срце наше у нама*. Васкрсење Христово је показало Божију победу над противницима и означило долазак Његовог Царства у историју. Због тога су прва хришћанска сабрања увек била испуњена радошћу. Снажна вера у Христово Васкрсење, у победу над смрћу, као и вера да на Литургији ми у тој победи учествујемо, заувек је Евхаристију испунила атмосфером „велике радости“.¹²

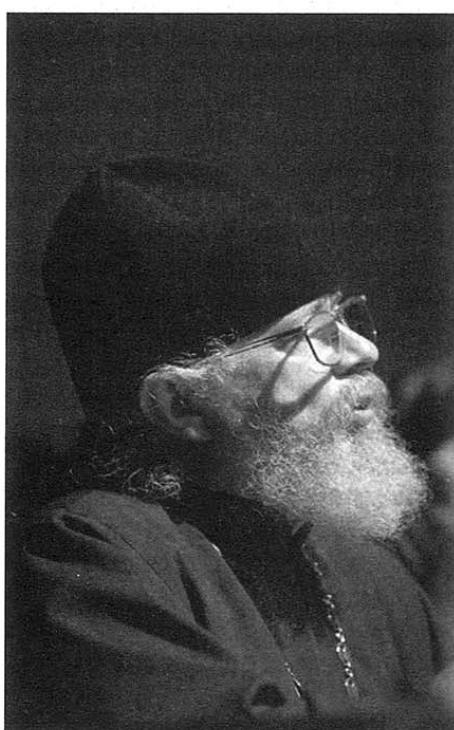
Небојша Ракић, јереј (крај у следећем броју)

- 1 Кипријан Керн, архимандрит, *Евхаристија*, Шибеник 2000, 17.
- 2 Атанасије Јевтић, епископ, *Евхаристија у источној Цркви*, у: *Трагање за Христом*, Београд 1993, 46-47.
- 3 Jerome Kodell, *The Eucharist in the New Testament*, Minnesota 1998, 21.
- 4 Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζούλα, „Ευχαριστία και Βασιλεία του Θεού“, *Συναζή*, 49 Αθηνai 1994, 84;
- 5 Преузето, према: Григорије Светогорец, јеромонах, *Божанствена литургија*, у: *О литургији*, зборник текстова, Београд 1997, 19.
- 6 Исто, 23.
- 7 Кипријан Керн, наведено дело, 12.
- 8 Исто, 12-13.
- 9 Теофилакт Охридски, *Τυμακενε Σεντογιεβανδελια οδ Ματεια*, Манастир Дечани 1996, 74-75.
- 10 Μητροπολίτου Περγάμου Ιωάννου Ζηζούλα, наведено дело, 11.
- 11 Jerome Kodell, наведено дело, 128. Веома је занимљиво тумачење речи *крви и воде* који истичу из ребара Христових: 1. да Христос умирући ослобађа живу воду Духа кога људи примају крштењем; 2. да крв симболише Евхаристију а вода крштење двоједине тајне кроз коју долази спасење.
- 12 Μητροπολίτου Περγάμου Ιωάννου Ζηζούλα, наведено дело, 10.

Интервју

НАРКОМАНИЈА - ДУХОВНА БОЛЕСТ И ПОСЛЕДИЦА ГРЕХА

Јеромонах Анатолије (Берестов) доктор је медицинских наука и руководитељ Центра за лечење болести зависности Свети Јован Кронштадски из Москве, који ради под покровитељством Московске патријаршије, са благословом патријарха московског и све Русије Алексеја II. Члан је Координационе комисије за борбу против наркоманије и наркобизниса при Влади Руске Федерације, члан Националног антикорупцијског комитета Руске Федерације и члан Међународне асоцијације за борбу против наркоманије и наркобизниса. Он се готово две деценије бави зависницима и руководи заједницом за лечење болести зависности кроз коју годишње прође од петсто до шестсто наркомана. Процент излечених је готово невероватан, преко 80 одсто. Оца Анатолија смо упознали у Новом Саду овога лета где је у организацији људи из Друштва руско-српског пријатељства и Градског секретаријата за заштиту здравља Новог Сада говорио о овом страшном пороку који погађа и људе у Србији. После предавања у Лазаревићу отац Анатолиј је одржао предавања на Богословском и Правном факултету у Београду. Искористили смо његову посету нашој епархији и направили овај разговор за читаоце Каленића

КАЛЕНИЋ: Високопреподобни оче, хвала Вашој љубави и Божијем благослову што сте посетили Христову Цркву у православној Србији и Шумадији. Ваша посета није само плод интересовања за Цркву у Србији, нити је то само поклоничко путовање, већ је специфичног карактера. Можете ли нам нешто више рећи о себи и мотиву Вашег доласка у Србију?

Отац Анатолије: Нисам дошао у Србију сам по себи. Дошао сам на позив Српске цркве и Друштва српско-руског пријатељства. Циљ мог доласка је да помогнем Српској цркви у организацији борбе против болести наркотичке зависности. Код нас, у Русији, постоји развијени систем помоћи зависницима од дроге и другим зависницима. Стекли смо одређено искуство и желели бисмо да то искуство поделимо са вама.

КАЛЕНИЋ: Ви се бавите нечим, што је по мишљењу многих, пре подручје рада специјализованих установа него Цркве. Може ли, и на који начин, Црква помоћи људима са којима Ви радите?

Отац Анатолије: Главна мисија Цркве је спасење људи, враћање људи Богу и Царству Божијем. Наша делатност свештенослужитеља има тај циљ. Ствар је у томе што су зависност од дроге и друге зависности духовне болести. То су последице греха, тачније, постоји највећа манифестација греха у виду духовне болести која се у православљу зове страст. Познато је да страст има одређене фазе развоја. Тим фазама развоја одговара-

ра и страст наркоманије. Знамо да по учењу светих Отаца сами не можемо победити страст. Она се може победити само уз помоћ благодати Божије, односно, непосредног утицаја Божије љубави на душу человека. Ми се тиме бавимо. Трудимо се да вратимо человека Богу, да га вратимо у окриље Цркве, да изменимо његов живот Јеванђељем. Ако у томе успемо, побеђујемо и зависност. Зависници од дроге воде изузетно грешан начин живота. Својевремено је апостол Павле рекао: „Где се множи грех, тамо се умножава благодат Божија.“ И то се добро види код зависника од дроге. Они воде веома грешан живот. Ја не знам друге људе који толико греше као зависници од дроге. И управо овде се манифестије милост и љубав Божија према човеку, јер кад се човек искрено обраћа Богу, добија ослобођење од страшне болести која се зове страст. Потпуно је јасно да медицина и неке социјалне институције државе не могу да се изборе са тим проблемом и не излазе на крај с њим. Али када људи долазе у Цркву, они добијају ослобођење од ове болести.

КАЛЕНИЋ: На који начин функционише Ваш центар, како се у њега улази и ко је све укључен у његов рад?

Отац Анатолије: Наш центар ради са свим врстама зависности. Почели смо свој рад са члановима секта. Довољно је рећи да смо за 10 година примили и помогли више од 30000 људи жртава окултизма и оних који су се и сами бавили окултизмом. Помогли смо неколико хиљада људи који су били жртве утилитарних секта. Затим смо почели да се бавимо зависницима од дроге. И то није било у раскораку са нашим основним циљем, јер је из разних секта и окултичих школа истовремено примљено много зависних од дроге које је требало рехабилитовати. Како до тада нисмо имали искуства у раду са њима, проучили смо искуства у рехабилитацији зависника која су постојала у свету, пре свега искуства анонимних наркомана и анонимних алкохоличара. Веома детаљно сам се упознао са тим искуством, разговарао сам са многим протестантским пасторима који су организовали групе од 12 корака. Био сам у тим групама и видео да нама то не одговара, јер програм од 12 корака није богоцентричан, већ човекоцентричан, и не враћа човека Богу. Зато смо разрадили свој програм, оријентисан на оне који прихватају православље, и почели смо да радимо по њему. И одмах смо се срели са појавом коју нисмо могли да очекујемо. Програм је почeo да ради тако добро, да свест лекара то није могла да прихвати. А ја сам лекар! Одмах сам видео позитивне резултате и нисам у то веровао. Дugo, чак две године, ћутао сам о нашим резултатима. Хтео сам да проверим да ли су они заиста тако добри, да ли је заиста могуће тако брзо извући људе из зависности, и тек када сам видео да се током две године они понашају нормално и добро, да су ушли у нормалан живот, адаптирали се у породици, почели стално да иду у Цркву, почeo сам да причам о нашим резултатима. Лекари ми

нису веровали. Институт за наркологију Министарства здравља одлучио је да тајно провери наш рад. Долазили су код нас на службу, ишли су на колоквијуме код лекара, терапеута, разговарали са зависницима од дроге, са онима који су већ изашли из зависности, са њиховим родитељима, и уверили су се да сам у праву. И онда су ми се извинили што су нас тајно проверавали. Рекли су како су се уверили да смо у праву и предложили да радимо заједно на рехабилитацији наркозависности. На тај начин је у Институту за наркологију Министарства здравља био отворен православни храм посвећен светој праведној Матрјони Московској. Зашто баш њој? Московски наркомани су интуитивно изабрали њу за своју заштитницу, долазили да се помоле њеним моштима и често добијали излечење. Зато смо и посветили тај храм праведној Матрјони Московској. Од тада (то је било 2001. године) сарађујемо са Институтом за наркологију, а у последње време смо почели активно да сарађујемо и са Институтом са судском психијатрију. Тамо постоји одељење за проблеме наркозависности, са којим развијамо активну и добру сарадњу. Већ смо написали књигу „Пажња! Метадон“ у којој хоћемо да упозоримо цео свет на опасност од терапије метадоном. И сада приступамо раду на књизи посвећеној концепцији лечења и рехабилитације наркозависности. Ту ћемо покушати да анализирамо све постојеће методе лечења и рехабилитације наркозависности, да изаберемо најоптималније методе рехабилитације за државне установе, и да им предложимо те методе рехабилитације. Наравно, показаћемо значај и улогу Православне Цркве у развоју помоћи наркозависницима. Нажалост, у Руској Православној Цркви су у последње време почели да уводе разне западне методе, укључујући и „смањење штете“. То је дељење шприцева и презерватива. Осим тога, покушавају да уведу програм рехабилитације од 12

корака и терапију лечења метадоном преко Цркве. Ми такође активно иступамо против тих програма у Цркви. Свети патријарх Алексеј благословио ме је на ову борбу против западњачких протестантских утицаја у Цркви.

КАЛЕНИЋ: У Европи, па и код нас у Србији постоји више сличних центара за борбу против болести зависности. Да ли сте имали контакте са њима и каква су Ваши запажања о раду таквих установа, протестантске и римокатоличке оријентације?

Отац Анатолије: Фундаментална разлика између протестантских и православних центара је у томе што протестанти, као што је познато, немају свете Тајне исповести и Причешћа. Они уводе човека у нову зависност од секте. Човек може изаћи из зависности од дроге, али упада у зависност од секте. Он се свеједно не може вратити у нормалан живот и по правилу се не враћа у породицу. Почиње да живи у унутрашњем свету секте и изгубљен је за друштво. Што се тиче католичких центара, ја сам са њима слабо упознат. Видео сам неколико католичких центара и дошао до тужног закључка да је њихов главни циљ да преведу Русе, православне људе, у католичанство. То је најважнији циљ прозелитизма. Један такав центар у Јарославској области, село Новинки, претворио се у центар прозелитизма и они су од наркозависника почели да стварају проповеднике католицизма.

КАЛЕНИЋ: Постоји ли, и ако постоји, каква је Ваши сарадња са државом Русијом? Да ли се у Русији на организован начин бори са проблемом наркоманије?

Отац Анатолије: Да, у Русији се држава на организован начин бори против наркоманије. Али углавном се бори полиција, Министарство унутрашњих послова, Федерална служба безбедности и нова служба – Федерална служба Државне наркоконтроле. Ми активно сарађујемо са Федералном службом Државне наркоконтроле, са Департманом

здравља Москве, Департманом образовања Москве, Департманом културе Москве, Департманом социјалне заштите, Министарством културе Русије, Министарством образовања Русије, али, интересантно је да са Министарством здравља Русије ратујемо, јер оно спроводи веома штетну политику у погледу зависника од дроге, пошто је дозволило да се у апотекама слободно, без рецепта продају лекови који садрже наркотичке супстанце. То је довело до тога да су млади људи почели да купују те препарате, јер их полиција не спречава. Нико не може забранити да се купи лек! Нису под медицинском контролом и коштају много мање него улични криминални наркотици. Али они су научили да из тих лекова хемијским путем извлаче врло јак наркотик дезоморфин. Испоставило се да је смртност при употребљавању дезоморфина врло висока и да они који га употребљавају живе од годину и по до две године. Наше званичне државне структуре почеле су да говоре како је у Русији кренула тенденција умањења зависника од дроге. Ипак, показали смо да није тако. Него да су, како сам већ рекао, многи зависници престали да купују улични криминални хероин, али су прешли на легалне наркотике. Према подацима нашег центра 50 одсто зависника од дроге купују легалне лекове који садрже наркотичке супстанце. Више пута смо о томе писали Министарству здравља Русије, али није било никакве реакције. Недавно смо прикупили читаву нашу преписку са Министарством здравља, написали одговарајући документ на име генералног тужиоца Русије, на име председника Државне Думе, директора Федералне службе Државне наркоконтроле и послали им. Генерални тужилац је брзо реаговао. Послао је одговарајуће документе председнику Владе Русије Краткову и за децембар је заказана проширења седница владе посвећена овом питању. Али два најопаснија лека која садрже

наркотичке супстанце већ су повучена из слободне продаје. Нешто смо постигли. Извојевали смо малу победу. Нешто слично постигли смо 2002. године, када је држава забранила у апотекама слободну продају трамала. То је синтетички описан са јако израженим анестетичким ефектом. Широко смо повезани са државним структурама. Са Федералном службом Државне наркоконтроле и уз помоћ председник Русије Путина и председника Владе Краткова, 2004. године, спровели смо сверуску акцију „Русија против дроге“, аутогрку од Москве до Владивостока. Ова акција је у друштву имала веома велики одзив. Као њен резултат уследило је отварање неколико рехабилитационих центара. Тиме смо привукли пажњу друштва на овај страшан проблем. Многе епархије Руске православне цркве укључиле су се у рад са зависницима од дроге. Прошле године, у новембру, спровели смо још једну сверуску акцију, опет заједно са Федералном службом Државне наркоконтроле и овлашћеним представником председника у Централном округу. То је сверуска конференција „Националне сфере интереса (власт, црква, бизнис, друштво) против наркоманије“. Ова акција је такође привукла велику пажњу и имала резултате, јер су се у многим областима спроводиле аналогне конференције и долазило је до уједињења државних и црквених снага у борби против наркоманије.

КАЛЕНИЋ: Будући да је и Српска Црква почела да се бори са овим великим проблемом, ту пре свега мислим на заједницу „Земља живих“ манастира Ковиљ, а у плану је оснивање сличне заједнице и код нас у Епархији, шта можете да нам поручите?

Бригом и љубављу Његовог преосветенства епископа шумадијског Господина Јована за живу Цркву, а посебно за младе људе, Црквена општина Лазаревац је покренула низ активности у циљу превенције и борбе против болести наркоманије. У сарадњи са Градском општином Лазаревац и Општинским саветовалиштем за борбу против болести зависности, у протеклој години предузет је низ акција: посете Општинском саветовалишту, разговори са зависницима и њихово упознавање са светотајинским животом Цркве, одлазак у манастир Ковиљ са зависницима и њиховим родитељима који су том приликом упознати са радом епископа Порфирија и његовог братства у лечењу наркомана, пројекција филма „Земља живих“ (26. јуна 2006. године), после чега су бивши зависници сведочили о својој борби и оздрављењу, а као круна организована је посета и предавање оца Анатолија, 22. новембра, у Центру за културу у Лазаревцу.

Отац Анатолије: Сматрам да је то веома добар почетак и надам се да ће тако радити и друге епархије. Желео бих да наставимо нашу сарадњу. Пошто ми већ имамо велико искуство у раду са зависницима, могли бисмо вам пружити научно-методичку подршку. Већ имамо добро искуство са Бугарском православном црквом. У Варни је отворен рехабилитациони центар и ми добро сарађујемо са њим. У септембру ове године на Кипру је била Међународна конференција „Црква против наркотика“, и на нашу иницијативу на тој конференцији су учествовале и српска и бугарска делегација. Сарадња је већ почела.

КАЛЕНИЋ: На крају нам речите како Вам се допада Србија и српски народ?

Отац Анатолије: Веома ми се допада. Не желим никога да увредим. Ја говорим да су Срби наша браћа, а Бугари наша браћа од стрица. Не желим да увредим Бугаре, просто смо духовно ближи Србима. ■

Разговарао протојереј
Марко Митић,
Превела С. Милојевић

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ЈАРУШИЦЕ

Освећен нови иконостас

Црквене свечаности у Јарушицама 22. октобра 2006. године почеле су свечаним дочеком Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована. Поред свештенства и верног народа из Јарушица и околних села, архијерејски благослов у црквој порти добило је и неколико десетина ђака који похађају часове веронауке.

У генерално обновљеном и преуређеном храму који има врло занимљиву двовековну прошлост, владика Јован је најпре служио Свету Литургију током које су се причестили многи учесници овог молитвеног скупа. Уследило је освећење новог иконостаса који симболизује љубав и оданост верног народа својој богоомољи. А затим је у новосаграђеној црквије сали приређена трпеза љубави која је била прилика да се искаже благодарност свима заслужним за нове црквене објекте у Јарушицама.

Милан Ђосић, јереј

РОГОЈЕВАЦ

Славски дарови

На дан када Црква прославља Свету Петку (27. октобра) у рогојевачкој парохији било је врло свечано – уз архијерејски благослов обележена је црквена слава и освећени су нови храмовни иконостас, новосаграђена црквена сала и чесма у порти. Након што је свечано дочекан од многоbroјног верног народа, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован освештао је иконостас за цркву Свете Петке, да би затим началствовао на Светој Литургији у којој су, поред парохијана ове цркве, учествовали и многи гости, међу којима и г. Верољуб Стевановић, градоначелник Крагујевца. У проповеди, владика Јован је беседио о неодвојивости вере и молитве од редовног литургијског живота. Централни догађај овог молитвеног скупа било је причешћивање великог броја верника, од којих је највише било мла-

дих. Уследио је литијски опход око цркве, резање славског колача и освећење црквене сале и чесме у порти. За старање о изградњи нових црквених објеката у Рогојевцу, епископ је надлежног свештеника Милисава Радовића одликовао достојанством протонамесника. Славску трпезу, око које су се окупили многи благочестиви хришћани, припремили су браћа Благоје и Радоје Васиљевић из Кутлова.

Милисав Радовић, протонамесник

СТЕПОЈЕВАЦ

Нови црквени објекти

Током 2006. године, када се навршило десет година од подизања цркве Сабора светих Срба у Степојевцу, завршено је доста нових објеката који су неопходни сваком храму. Захваљујући пожртвовању верника и свештеника Милана Дрочића, подигнута је и освештана палионица свећа. Црква је осветљена, а у уређеној порти која је коначно ограђена, подигнут је дрворед, урађени су прилазни пут и стазе. Изузетно је важно што је било снаге да се започне градња парохијског дома који је већ подигнут до прве плоче. Ипак, као најзначајнији успех црквене заједнице у Степојевцу, сматра се битно повећање броја верника који учествују у активном црквеном животу, пре свега у литургијским сабрањима.

Најважнији планови за наредну годину односе се на унутрашње уређење цркве: фрескописање, уградњу подног грејања, постављање озвучења, заживљавање црквеног хора...

Слободан Кузмановић

КОПЉАРИ

Освећени темељи за нову цркву

Темеље за нову цркву у Копљарима посвећену Светој Анастасији Српској Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован осветио је 4. но-

вембра 2006. године. Испред темеља започете цркве владика шумадијски служио је Свету Литургију на којој је верном народу проповедао о неопходности подизања храмова, о нужности обнављања и преображења у вери Христовој. Тема беседа био је и позив нашем народу на слогу као и истицање привилегије верника што ће њихов храм бити посвећен изузетној светитељки, светој Анастасији - мајци светог Саве, родоначелници светих Немањића.

Током свечаног ручка, епископа Јована и госте поздравио је председник грађевинског одбора Драган Прекић, истовремено захваљујући досадашњим приложницима и донаторима. Уследио је и апел за ангажовање свих људи добре воље да би радови на овој цркви што пре били окончани. Надахнуто је говорио и надлежни парох,protoјереј Милисав Симић, истичући да су сви парохијани осетили љубав свог епископа коме увек на располагање стављају своју љубав, послушност и оданост. Ученици копљарске школе приредили су, уз помоћ својих учитеља, приредбу у којој су исказали своју оданост црквеном и националном предању.

Милисав Симић, protoјереј

МЛАДЕНОВАЦ

Молитвени скуп у част значајног јубилеја

Угледни свештеник Шумадијске епархије, пензионисани младеновачки прота Живорад Марић, свештеник је већ пет деценија. Наиме, пре педесет година, 5. новембра 1956. године рукоположен је у свештенички чин. Тим поводом, 5. новембра 2006. године, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован посетио је Младеновац и у Успенској цркви са протом Жиком и архијерејским намесницима младеновачким и опленачким служио је Свету Литургију.

Владика Јован, проповедајући на јеванђелску причу о Сејачу и семену (Лк 8, 5-15), пред препуном црквом, између осталог рекао је да је и овај свештеник педесет година часно и поштено сејао Реч Божију, баш као и Сејач из Јеванђеља, што је заиста право признање и најбоља честитка за плодотворан

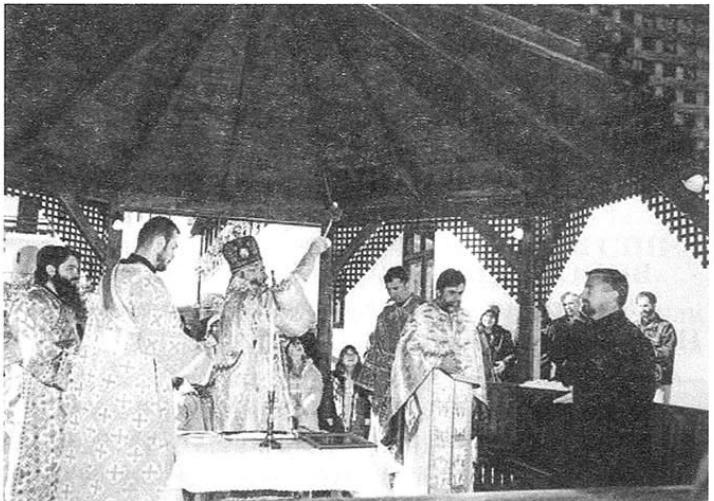
пастирски рад protoјереја ставрофора Живорада Марића. И за славском трпезом, коју је приредио protа Живорад, непосредно и искрено, у атмосфери љубави, уважавања и поштовања говорило се о правим примерима плодотворне свештеничке службе.

Петар Лесковац, ђакон

МАНАСТИР НИКОЉЕ

Освећен манастирски летњиковац

Благодарност манастирском сестринству и благочестивим приложницима за подизање још једне грађевине у правом манастирском комплексу, исказана је пре свега на Светој Литургији коју је 11. новембра 2006. године служио Његово преосвештенство

епископ шумадијски Г. Јован. Уследило је освећење новоподигнутог летњиковца који заиста укравша манастирско окружење. Овај молитвени скуп био је прилика да се великим пријатељима и добротворима Никоља (Миловану Маринковићу из Тополе, Бори Јелићу из Смедеревске Паланке, Душану Ранковићу из Аранђеловца и Стојану Васовићу из Чачка) који деценијама учествују у свим градитељским акцијама, и за допринос у подизању летњиковца изрази захвалност. За нарочито залагање и старање о овом манастиру, епископ Јован је господину Стојану Васовићу из Чачка доделио архијерејску грамату захвалности.

Градимир Милојевић, ђакон

ЈАГЊИЛО

Гради се манастирски конак

Како ће при историјски значајном храму Светих апостола Петра и Павла у Јагњилу код Младеновца бити васпостављен нови манастир Шумадијске епархије, указала се потреба за подизањем новог конака. Тако је 18. новембра 2006. године Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован освештао темеље за конак који ће имати више од хиљаду квадратних метара корисног простора. Највећи приложник је предузеће „Аеродром-Београд“, али значајна средства издавају и мештани Јагњила и привредници младеновачког краја.

Епископ Јован је, после освећења темеља, служио Свету Литургију, током које је поучио верни народ и говорио о значају васпостављања манастира и подизања конака за напредак верског живота у овом делу Шумадије.

Радivoje Пауновић, протонамесник

ВИНОГРАДИ - КРАГУЈЕВАЦ

Освештано звono за храм Преподобне матере Параскеве

У храму Преподобне матере Параскеве у Виноградима, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је у недељу, 19. новембра

2006. године Свету архијерејску Литургију и освештао звono за храм, уз саслужење свештенства Крагујевачког намесништва и појања ученика Богословије Светог Јована Златоустог.

Парохија Виноградска, на челу са својим епископом, потрудила се да и овог пута дочека све оне који у Цркви Божијој траже спасење, нарочито од оних које је Бог прославио својим животом, удостојивши их светитељства, непролазне и вечне славе, позивајући чеда своја да се пред ликовима оваквих Божијих угодника моле.

Звono које је овом приликом освештано, произносиће најмилозвучније мелодије божанске и биће позив свима онима који у преподобној Паракасеви виде своју помоћницу и заштитницу. Његов звук опомињаће све нас да преиспитујемо сами себе како би смо узели учешћа у Светом богослужењу и потврдили се на Светој Литургији. Говорећи на недељно Јеванђеље, протонамесник Рајко Стефановић подсетио је све присутне колико је битно да пронађу себе на Светој Литургији, а то значи да живе литургијским животом.

Звono за храм Свете Петке даривао је господин Душан Јовановић из Горњег Милановца.

Горан Мићић, јереј

ТОПОЛА

Владика Јован говорио о просветитељском раду Светог Саве

Пред препуном салом Црквене општине тополске, 7. децембра 2006. епископ шумадијски Г. Јован одржао је предавање о раду Светог Саве на просвећењу српског народа. Велико интересовање верника

сведочи да је наш народ гладан живе духовне речи о темељним вредностима наше вере и нације.

Владика Јован као битан догађај у животу Светог Саве истиче његов боравак на Светој Гори, где се јавља жеља да хришћанску науку учвашћује у свом народу. Најзначајније резултате у просветитељском раду постигао је током десетогодишњег боравка у Студеници као игуман, када је на најбољи начин осмислио успостављање црквене јерархије

је у својој домовини. Преношење моштију светог Симеона у Србију и мирење завађене браће, такође представља битан моменат у процесу хришћанског усмерења српског народа. Том приликом је изговорио чувену беседу о правој вери из које и данашња покољења много могу научити.

Сви учесници овог духовног скупа у Тополи изразили су жељу да епископ Јован чешће долази у Тополу и надају се да је ово почетак циклуса нових предавања на духовне теме.

Градимир Милојевић, ђакон

АРАНЂЕЛОВАЦ

Крштење у Петропавловској цркви

Током Литургије коју је 10. децембра 2006. године служио у велелепној цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован крстио је малу Исидору, кћерку свештеника овог храма Александра Миловановића. Сабрани народ имао је прилику да учествује у не тако честом литургијском крштењу и да осети пуноћу вршења црквених обреда у току Свете Литургије, јер у нашој Цркви сваки обред извире из Свете Литургије и има своју пуноћу у Литургији. Тако, печат тајне крштења јесте свето причешће којим се сваки хришћанин сједињује са Христом, што је епископ Јован и нагласио у проповеди.

Говорећи о даровима Божијим датим људима, владика Јован је посебно нагласио дар живота, према коме треба да се односимо као према светињи. Јер, ако се према животу односимо као према светињи, онда ћемо знати и да се на прави начин понашамо један према другом. А без другога ми не можемо опстати, Бог нас позива да преко тог другог идемо ка Њему и да истовремено преко Бога идемо ка другоме. Оно

што ће од нас прво бити тражено у дан суда Христовог, по речима нашег епископа, јесте управо, да ли смо гладног нахранили, нагог обукли, болесног посетили...

Честитajuћи крштење мале Исидоре, владика Јован је нагласио и значај васпитања деце најпре у породици, јер оно што се не понесе са кућног прага, никаква диплома не може надоместити.

Александар Миловановић, свештеник

МАНАСТИР СВЕТОГ ЛУКЕ

У БОШЊАНИМА

Нови монах

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован 25. децембра 2006. године, у манастиру Светог Луке у Бошњанима, током вечерњег богослужења, замонашио је искушеника ове обитељи Зорана Милошевића, давши му монашко име Лука. Новог пострижника бошњанске светиње на монашење привео је игуман бошњански, архимандрит Алексеј (Богићевић).

АРАНЂЕЛОВАЦ

Чланови Светог архијерејског синода СПЦ посетили Петропавловску цркву

Делегација Светог синода СПЦ, у којој су били митрополит загребачко љубљански Г. Јован, епископ новосадско – бачки Г. др Иринеј и епископ бихаћко – петровачки Г. Хризостом, са домаћином, епископом шумадијским Г. Јованом, посетила је 28. децембра 2006. године цркву Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу. Поклонивши се Часном Престолу, архијереји нису крили одушевљење монументалношћу, лепотом и уређењем унутрашњости храма, као и пространошћу и срећеношћу црквене порте. Након отпеваног тропара апостолима Петру и Павлу, архијереји су обишли парохијски дом, задржавши се у великој црквеној сали и библиотеци чије је срећивање у току. Епископ Јован је с поносом говорио о брзини изградње и уређења цркве, истакавши велики труд и жртву у том подвигу проте Миће Ђирковића, стаreshине ове велелепне цркве. Прва посета чланова Светог синода наше Цркве овековечена је потписом архијереја у Свето Јевађеље. ■

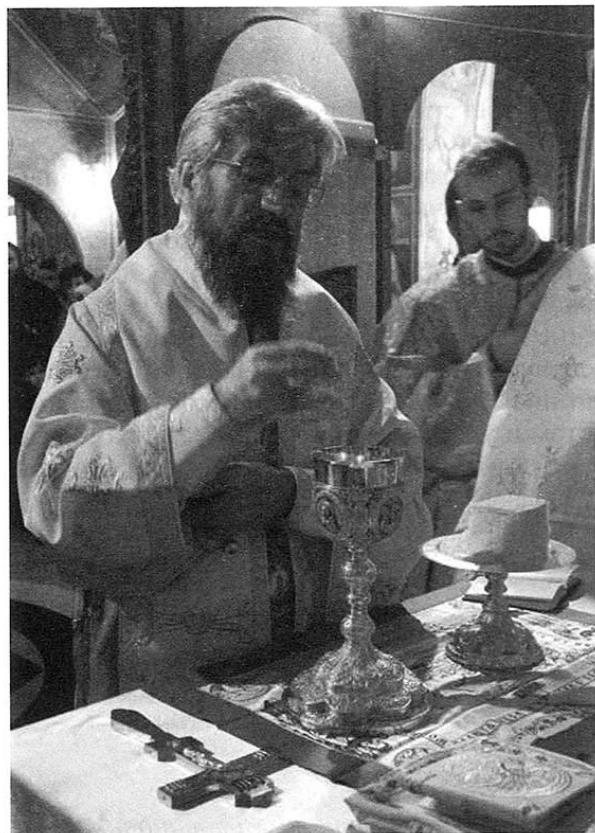
Александар Миловановић, јереј

Слава Богословије у Крагујевцу

ОПОМИЊИТЕ СЕ ЈОВАНА ДИВНОГ ВЈЕРОМ И ЧИСТОТОМ
БОГОСЛОВСКО УЧИЛИШТЕ СВЕТОГ ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГ
У КРАГУЈЕВЦУ, 26. НОВЕМБАР 2006.

Опомињите се древних учитеља и свештеника својих... Јована дивног вјером и чистотом. Јована, кажем, оног Јована, који је заиста попут јеванђелиста Јована и као ученик Исусов и апостол тако рећи на грудима увијек лежао. Њега, велим, опомињите се, за њим идите, о његовој чистоти, о његовој вјери, о његовој науци и светости помишљајте. Опомињите се увијек тога вашег учитеља и хранитеља, у чијем сте тако рећи крилу и на неки начин загрљају одрасли. Он је био мени и вама заједнички учитељ, а ми смо његови ученици и настава његова. Његове списе читајте, његових се савјета држите; вјеру његову и заслугу пригрлите... Он, дакле, нека вам увијек на памети буде, као да га очима гледате; он нека вам је у духу и мисли. Напокон он сам нека вам препоручи и ово, што сам ја написао, јер оно што сам ја написао, он ме је научио, и због тога вјерујте да ово није толико моје, колико његово, јер поток из извора потиче, и што год се мисли да припада ученику, ваља све приписати у заслугу учитељу. ■

Јован Касијан

Поуке и чуда старца Пајсија Светогорца

РОДИТЕЉИ – ДЕЦА – МЛАДИ

- Старче, данас многи млади људи не желе да имају децу јер размишљају о свету у каквом би их одгајали. Разна хемијска и нуклеарна загађења, живот пун страха, подивљало друштво, ратови... Ако већ живимо у доба антихриста размишљам да ли се уопште треба венчавати и имати деце?

- Не, Танасије, није тако! Зар се хришћани у доба прогона нису венчавали? Зар нису имали деце? Итекако су се и венчавали и имали деце! Надали су се и ослањали на Христа, а не на људе. Такво размишљање плод је маловерја. Бог све може исправити у једном тренутку и одагнати недаће. Људи имају своје планове али има их и Бог. Да знаш само колико је пута ђаво обмотао око земље свој реп да би је уништио. Али му не да Бог. Зло које је ђаво желео да учини, Бог измени и искористи на добро. Не брини се.

*

Када се родило моје дете, лекари, пријатељи, рођаци, говорили су ми разна мишљења о дојењу. Многи су ме наговарали да престанем са дојењем после неколико месеци. Старац је имао другачије мишљење. Када сам га питала у вези тога рекао ми је:

- Треба да дојиш дете. Мајчино млеко је најбоље. То је лек и дете се не разбочева. У мом селу децу су дојили до пете-шесте године. Видиш, дета не доје само млеко већ и љубав и нежност и благост и сигурност, на тај начин душевно јачају, и кад одрасту постају јаки. Дојење представља много тога, а не само млеко. Док жена доји, мање су могућности да остане у другом стању. Тако да је дојење приридна заштита и за мајку, да не би одмах опет остало у другом стању. Дојење је најбоље.

- И колико старче треба да траје дојење, упитала сам.

- Што дуже. Три-четири године, одговорио је.

*

Ушли смо у двориште код старца и сели на терасу. Седећи на пањићу, старац нам је испричао следећи догађај:

- Када сам био у Суротију посетио ме је један пар. Имали су проблема са петогодишњим дететом. Рекли су ми да мисле да је ђавоимано. Рекао сам им да је срамота да дете тако називају и да немају права на то. Изложили су ми да им се дете баца и при том пушта разне крике, и да му је понашање постало чудно. Рекао сам им следеће: „Као прво, угасићете телевизор, јер ваше дете своје време проводи испред њега. Такође, даћете га у обданиште. Када се вратите са после, нећете лећи да се одморите, остављајући дете да гледа телевизију, већ ћете више времена проводити са њим, пружајући му љубав и топлину која му недостаје.“ До тог дана, одлазили су ујутру на посао остављајући дете само код куће да гледа телевизор, нису му посвећивали времена, чак ни када се врате са после. Све је то изазвало последице које сам претходно навео. Након ових савета није прошло ни три месеца када су ме обавестили да се дете опоравило.

*

Има много парова који немају деце, од којих је наука дигла руке и онда се у тузи сете старца. Наводимо овде један од таквих случајева:

Госпођа К. из А. Н. Х. је имала велики проблем. Прошло је много од како се удала, није могла да затрудни, и како су године пролазиле проблем је бивао све већи. Срце су јој преплавиле разне мучне помисли: „Шта ће рећи свет? Зар нећемо имати наследника? Можда би требали да усвојимо дете?“ И све тако

док и њу и мужа није захватила страшна олуја мучних помисли, а нигде светла. Доктори, наука, сви су признали да им не могу никако помоћи. Онда је одлучила да оде код старца и да му изнесе свој бол.

Старац ју је тешио: „Не брини се. Иди и исповеди све своје грехе (а годинама се није исповедала), причести се када ти свештеник каже, и Бог ће ти подарити деце. Молите се, и ја ћу се молити.“

Добри брачни пар је све учињио што им је старац посаветовао и Бог им је одмах подарио децу, баш како им је старац обећао. Данас су они једна дивна породица, срећна и задовољна. А старца поштују из два разлога, прво, јер им је помогао да се кроз Свете Тајне приближе Христу, а друго што су искусили његове богате дарове.

Пошто смо живели близу старца, каже о. Христодулос, доживели смо мноштво сличних ситуација, и видели да је за сваки такав проблем исто делао. Дакле, покушавао је да им да до знања да пре свега треба да се приближи Оцу и то кроз Цркву и Свете тајне исповести и причешћа. И тада ће им Он, и без њиховог искања, подарити све што желе, уколико је то корисно за њих. Бог никога не лишава дарова зато што тако Он жели, већ зато што се човек удаљио од извора свих добара који је сам Бог, и наравно, својом кривицом лишио благодати Божије.

*

Док је моја жена носила дете, старац ми је рекао: „Гледај да је ничим не узнемириш. Треба да се много молиш. И реци јој да се моли и да чита псалме. То ће много помоћи детету, не само сада већ и касније.“ ■

превела са грчког
Тамара Милосављевић

Културна историја

О ИДЕЈИ ДА СЕ КАРАБОРЂУ ПОДИГНЕ СПОМЕН ХРАМ

О пракси подизања спомен-храмова као националних споменика која је била заснована на повезивању хришћанске и националне идеје, сакрализацији нације и истицању светости националних хероја, документовано пише Ненад Макуљевић у недавно објављеној књизи „Уметност и национална идеја у XIX веку – систем европске и српске визуелне културе у служби нације“, из које преносимо сведочанство о идеји претварања манастира Жиче у национални пантеон

Повезивање цркве и споменика имало је, у српској култури, двоструку основу. У народној свести, развијеној под Турцима, старе цркве и манастири представљали су споменике старе славе. Зато је православни храм био носилац сећања на славне епохе народног живота. Битни разлози за подизање спомен-цркава лежали су и у верским схватањима. Подизање цркава-капела, посвећених спомену на одређене личности и догађаје, подразумевало је утврђивање литургијске меморије.

Пракса подизања спомен-цркава за спас душе покојника, може да се прати од времена кнеза Милоша. Вујица Вулићевић је на месту убиства Карађорђа, у знак кајања, подигао цркву Покажнице. Кнез Милош је у спомен на свога брата Милана подигао цркву на Савинцу, а на оца Теодора, у Горњој Добрињи. Оидејикнеза Милоша да подигне цркву у функцији националног споменика сведочи Вук Караџић. Он бележи да се у селу Дрвенглави, сада Црквине (код Младеновца), у Крагујевачкој нахији, налази камен у коме је уклесан текст о смрти деспота Стефана Лазаревића. Вук истиче да је кнез Милош желео „да начини цркву онђе за спомен смрти овог, и по историји, предоброга, господара Српскога“. Милићевић истиче да је уз овај камен подигнута нова црква 1841, док Канић бележи да је белег узидан у олтарску апсиду ове цркве.

Приликом полемике поводом изградње споменика Карађорђу 1857, изнета су мишљења, заступана и од већине чланова одбора

за његово подизање, који су заступали став да се, уместо статуе, вођи Првог српског устанка посвети меморијални храм. Јуба Ненадовић је предлагао да се као споменик подигне једно општекорисно здање, школа уз манастир Жичу, а да се манастирски комплекс обнови и преуреди тако да се у њему формира српски национални пантеон: „Жича то је највећи и најстарији споменик целог србског народа и држимо да је најпрече да се подизањем нови споменика подупремо и поновимо старе споменике, и да међу имена стари наши краљева и велики људи и владатеља. Куд ће већа постојанија, полезнија и вечита слава и спомен Карађорђу, него кад на име његово оправимо Жичу, и поред Жиче заведемо школу за учитеље које ће заведеније вечно носити његово име... Жичу дакле по нашем мненију требало би ма откуд оправити, на њој написати „Храм србске славе“ у њу пренети мошти св. Краља, кости Карађорђа, Ајдук-Вељка, Доситеја, Луке Лазаревића и доцније књаза Милоша и свију прочи они који су за овај народ били заслужни; и који се доцније покажу за службима, а тако исто са златним словима уписати на стубовима и на мермеру имена оних који су се за ову земљу трудили и жртве у рату и миру приносили. Уписати све оне за кое се зна да су храбро погинули, ма они били најнижег реда... и Карађорђе најслађе би у томе „храму србске славе“ међ своим војводама и војницима почивао. И више такови знаменити људи, да се обесе барјаци старин-

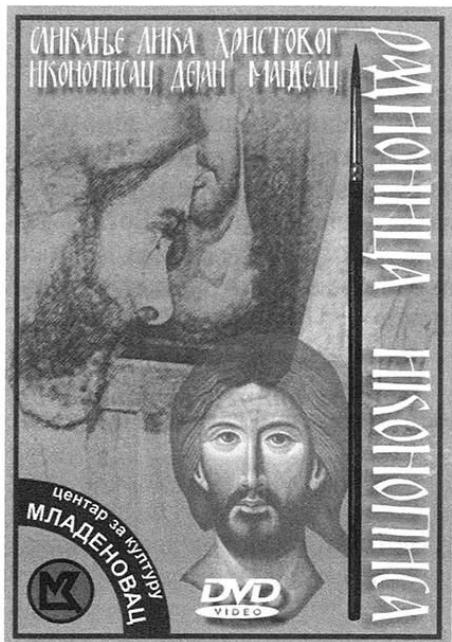
ски и све што је из ратног времена као што су Французи више гроба Наполеонова поређали трофеје своје у цркви Инвалида... Италија овако подиже свим славним људима споменике, и овим начином чува иј од заборавности, богата Енглеска највећу своју цркву Вест-министер претворила је у ко-стурницу свои знаменити људи, и човек кад уђе унутра сваки камен говори му историју Енглеске, и сваки камен опомиње домаће и странце на славне њиове краљеве, јунаке и списатеље.“ Став Љубе Ненадовића био је подржан у јавности. Заступају га и „Српске новине“, где се као једина одговарајућа форма за српски споменик, по угледу на средњовековну праксу, истичу православни храмови: „Цркву – не кип, то је, што иште побожно чувство народа нашег... Где су те статуе, где ти кипови, који на народ један имају тако благотворног уплива, као што га имају наше цркве и наши манастири, ови дивни споменици народни, они живи извори наши народни чувства.“

Утицај Љубе Ненадовића на српску јавност био је велики. Он је био један од најистакнутијих интелектуалаца уставобранитељске Србије, а такође и секретар одбора за изградњу споменика Карађорђу. Његова идеја, да се Жича обнови и претвори у српски национални пантеон, говори о познавању савремене европске праксе и била је заснована на њеној рецепцији у Србији XIX века, као и на чињеници да је, управо тих година, Јоаникије Нешковић започео велику обнову овог манастира. ■

Радионица иконописа

СЛИКАЊЕ ЛИКА ХРИСТОВОГ

Комилетна, детаљна демонстрација сликања лика на икони Господа нашега Исуса Христа, техником јајчане темпере. Сценарио и режија Дејан Манделц. Издавач Центар за културу Младеновац, DVD издање, јануар 2007.

Пред нама је заиста несвакидашњи подухват. Реч је о филму *Сликање лица Христовог*, аутора Дејана Манделца из Младеновца, иконописца и предавача у Иконописачкој школи манастира Тресије, која ради при Студеничком кругу.

Дејан Манделц је студирао графички дизајн на вишеј Политехничкој школи у Београду. Иконопис је студирао на Академији Српске православне Цркве за уметност и конзервацију. Као сам истиче, учио је од оца Стматиса Склириса, Владимира Манића и Марије Бајић. Осим мноштва икона и слика, Манделц је урадио иконостас у селу Саранову, као и фреску над улазним вратима цркве манастира Светог Димитрија у Дивљани. Иначе, ради у техникама јајчане темпере, акрилика, енкаустике и дубореза. Поред иконописа бави се и графичким дизајном (скрећемо пажњу наших читалаца на књигу *Православни азбуквар* у издању МИРДИН из Младеновца, за коју је урадио корице и

илюстрације), фотографијом, рестаурацијом и конзервацијом.

Манделц је и веома плодан сарадник *Каленића*, у којем је објављивао своје иконописачке радове, као и приказе књига и преводе из области савременог иконописа.

У филму *Сликање лица Христовог*, аутор приказује израду иконе Господа нашега Исуса Христа техником јајчане темпере. Фilm даје исцрпна упутства не само о технологији боја и других потребних средстава, већ и детаљно приказује, сегмент по сегмент, на који се начин и којим редоследом боје наносе на припремљену подлогу. Сликање прати музичка подлога, као и веома занимљив текст, који даје објашњење сваког потеза четкицом. Све то је осмишљено, режирано и снимљено веома успешно, тако да је пред нама, заправо, нека врста узорног уџбеника иконописа, и то у DVD издању.

Оно што је веома интересантно и што треба посебно истаћи, јесте чињеница да је овај филм занимљив и из угла обичног гледаоца који се не бави сликањем икона. Наме, филм, иако лишен сваке беспотребне претенциозности, надилази пуки технолошки ниво израде иконе, јер осим излагања технике иконописа, гледаоцу помаже да дубље проникне у сву сложеност иконописа, па и у сам смисао иконе.

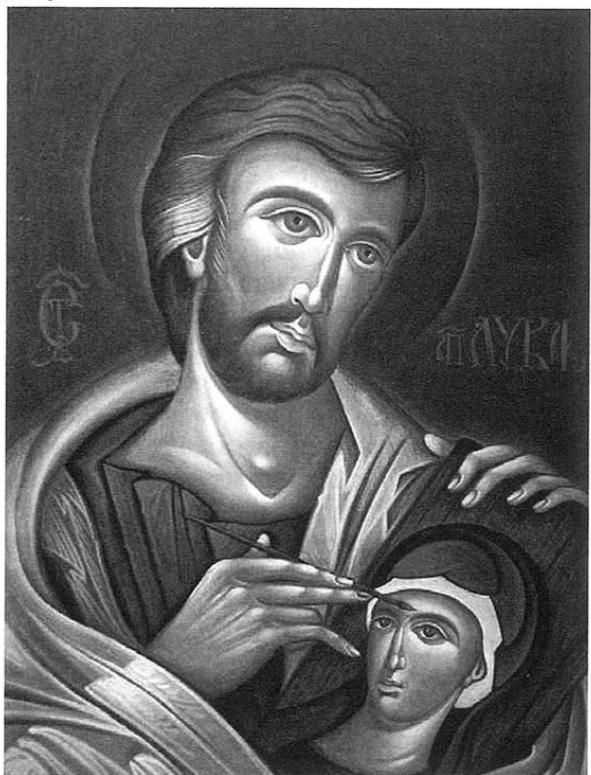
DVD издање има и додатак који представља малу галерију избраних радова Дејана Манделца. Посматрајући Манделцо-

ве радове закључујемо да је пред нама зрео аутор, који је, следећи традиционални теолошки концепт православне иконографије, као и савремена сликарска решења, успео да досегне до свог личног и аутентичног израза, високе уметничке вредности.

На крају овог кратког приказа истакнимо и веома добар технички квалитет фима (како слике тако и тона), као и веома успешан дизајн DVD издања, чији је аутор сам Манделц.

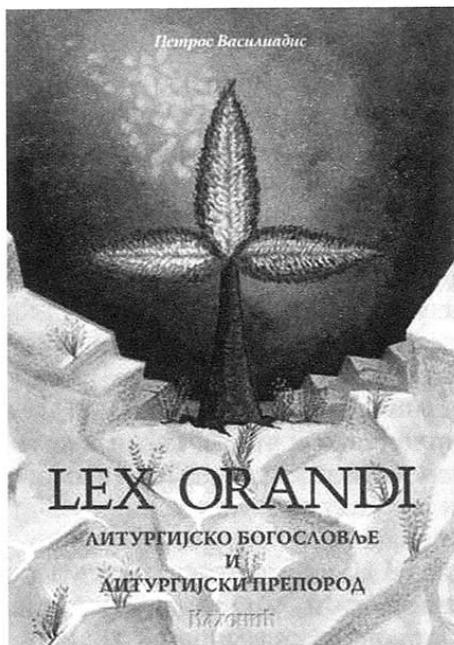
Такође, упућујемо све похвале Центру за културу Младеновац и господину Саши Марковићу, за учешће у овом несвакидашњем издавачком подухвату, који показује да је могућа квалитетна презентација аутентичних културних вредности уз помоћ савремене технологије. ■

Никола Миловић, јереј

Нове књиге

**Петрос Василијадис, *LEX ORANDI -
ЛИТУРГИЈСКО БОГОСЛОВЉЕ И ЛИТУРГИЈСКИ ПРЕПОРОД*
Каленић, Крагујевац, 2006**

Уиздању Издавачке установе Српске православне Епархије шумадијске Каленић недавно је светлост дана угледала нова књига под називом *Lex orandi* (Правило молитве) професора Петра Василијадиса. Писац је професор Новог Завета на Технолошком факултету у Солуну и аутор низа књига и богословских студија, углавном, из области теологије Новог Завета.

Књига коју стављамо пред читаоце има и занимљив поднаслов – *Литургијско богословље и литургијски препород*. Ови изрази нису тако чести у нашој богословској јавности те их је потребно, у најкраћем, објаснити. Аутор сматра да Литургијско богословље не представља само један огранак свеукупне богословске науке већ представља њену средишњу теоретску подлогу, на основу које сваки појединачни традиционални огранак за добија свој стварни садржај. Литургијско богословље се не бави питањем како, односно конкретном литургијском праксом Цркве (тиме се бави класична Литургијка), већ питањем зашто

и тако конституише богословље богослужења. Ово богословље богослужења или Литургијско богословље је нераскидиво повезано са другим изразом који имамо у поднаслову, а то је литургијски препород схваћен на сасвим оригиналан и дубоко предањски начин. Литургијски препород не значи реформу богослужења јер проблеми Православног богослужења, учени стваралачким напорима теолога 20. века, се не могу превазићи никаквим површним литургијским реформама. Проблем је много дубљи и много озбиљнији. Теолошку нит коју проф. Василијадис следи је да је у пост-светоотачком (условно речено) периоду црквено богослужење изгубило своју литургијску димензију и ограничило се готово искључиво на обредне, култнекатего-рије. Из ове чињенице следи апсурд на који је још А. Шмеман указао а то је да литургијски конзервативац, патолошки поштовалац форми и спољашњих пројава, односно древних и величанствених форми, бива безнадно слеп за њихов истински смисао. Литургијски препород, по речима проф. Василијадиса, има за циљ обнову целокупног литургијског присуства Православља кроз истицање суштинских елемената који ће евхаристијском сабрању вратити његову праву димензију, учинити га оним што оно јесте – Црква.

Аутор на 185 страна обрађује на озбиљан богословски начин 12 различитих тема Литургијског богословља и Новозаветне теологије. Књига није једноставно богословско штиво. Она тражи упућеност у проблематику и зато сматрамо да ће, пре свега, користити студентима Богословског факултета и свима који се на озбиљан начин занимају за богословље Православне Цркве. ■

др Зоран Крстић,
protoјереј-ставрофор

„Литургијско богословље“ се заснива на једној основној претпоставци: на признавању приоритета „искусства“ у односу на „богословље“ у класичном смислу речи. Као што „призив“ Божији упућен људима „да живот имају и да га имају у изобиљу“ (Јов. 10, 10), претходи њиховом „одговору“, на сличан начин и „Литургија“ претходи „богословљу“, пошто сусрет тројичног Бога са човеком претходи било каквом „богословском“ изразу и формулисању (писменом или усменом) овога сусрета. „Литургија“ је управо овај сусрет, а поврх тога и богословски одговор на овај сусрет-призив. Ово значи да литургијско богословље је сте основно богословље Цркве; другим речима, оно је *theologia prima* а не *theologia secunda*, као што је класична литургија, па чак и класична доктрина.

Садржај литургијског богословља није (питање) „како“, које се тиче начина литургијске праксе Цркве – оно је предмет класичне литургије – већ (питање) „шта“ литургијског чина. Његов објективни циљ није у томе да Литургију (а нарочито Евхаристију, као њен превасходни израз) учини предметом изучавања – то припада „богословљу богослужења“ – нити извором доктрина богословља – то припада „богословљу које потиче богослужења“.

Петрос Василијадис

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово Преосвећенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. новембра 2006. до 31. децембра 2006. године:

Осветити:

Темеље за нови храм посвећен Светој Анастасији Српској у Копљарима, 4. новембра 2006. године;

Нови летњиковац у порти манастира Николаја на Руднику, 11. новембра 2006.;

Темеље за нови конак при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагњилу, 18. новембра 2006. године;

Нова звона за храм Свете Петке у Виноградима - Крагујевцу, 18. новембра 2006. године;

Ново звено и крстове за храм Светог апостола Филипа у Црном Калу код Баточине, 27. новембра 2006. године;

Палионицу свећа при храму Свете Тројице у Крагујевцу, 24. децембра 2006. године.

Рукоположити:

Драгана Поповића, дипломираниог теолога, у чин ђакона, 26. новембра 2006. године у капели богословије Светога Јована Златоустог у Крагујевцу;

Дарка Павловића, теолога, у чин ђакона, 4. децембра 2006. године у храму Ваведења Пресвете Богородице у манастиру Каленићу.

Рукопроизвести у чин читеџа:

Стефана Јанковића из Кијева; Стефана Радисављевића из Крагујевца;

Марка Стевановића из Тополе; Александра Јаћимовића из Мажура.

Основати:

Од састава Црквене општине вучковичке у Вучковици и Црквене општине брњичке у Брњици, јединствену Црквену општину вучковичко-брњичку са седиштем при храму Покрова Пресвете Богородице у Вучковици.

Преименовати:

Досадашњу Прву парохију забојничку у Парохију вучковичко-брњичку;

Досадашњу Другу парохију забојничку у Парохију рогојевачку.

Одликовати:

Орденом војводе Карађорђа:

Господина Бранислава Митровића из Параћина.

Чином игумана:

Јеромонаха Серафима (Божића), настојатеља Светоуспењске обитељи манастира Денковца.

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Саву Арсенијевића, привременог пароха трећег крагујевачког при храму Свете Тројице (Стара црква) у Крагујевцу.

Архијерејском граматом признања:

Стојана Васовића из Чачка;

Зорана Јоксимовића из Београда;

Миломира Живановића из Лепојевића;

Михаила Максимовића из Превешта;

Дарка Ђурђевића из Вранића; Зорана Ђурђевића из Вранића;

Миленка Чаркића из Вранића; Миломира Јовановића из Вранића;

Милана Јовановића из Вранића;

Милована Радосављевића из Вранића;

Црквени хор „Светога пророка Илије“ из Вранића.

Замонашити:

По чину мале схиме :

Искушеника Зорана (Милошевића), сабрата обитељи Светога Луке у Бошњанима, давши му монашко име Лука;

По чину велике схиме:

Јеромонаха Јустина (Годића), настојатеља Световазнесењске обитељи манастира Саринца;

Поставити:

Архимандрита Серафима (Миљковића), сабрата манастира Благовештења, за духовника истоименог манастира;

Архимандрита Серафима (Миљковића), сабрата манастира Благовештења, за духовника манастира Вольавче;

Архимандрита Серафима (Миљковића), сабрата манастира Благовештења, за духовника манастира Светог великомученика Георгија на Липару;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Грнчарице;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Дивостина;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Никоља;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Доброводице;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Манастирка;

Архимандрита Серафима (Миљковића), сабрата манастира Благовештења, за духовника манастира Петковице;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Драче;

Архимандрита Јована (Маричића), старешину манастира Тресија

на Космају, за духовника манастира Свете Петке у Сибница;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника истоimenог манастира;

Архимандрита Алексеја (Богићевића), старешину манастира Светога Луке у Бошњанима, за духовника манастира Ђелија;

Архимандрита Јована (Маричића), старешину манастира Тресија на Космају, за духовника манастира Тресија;

Игумана Евтимија (Јутршу), старешину манастира Јошанице, за духовника манастира Јошанице;

Новорукопложеног јакона Дарка Павловића, за парохијског јакона при храму Сабора српских светитеља у Степојевцу;

Монаха Луку (Милошевића), за сабрата Свете обитељи манастира Светога Луке у Бошњанима;

Протојереја Миодрага Матића, привременог пароха другог светоархангелског при храму Светих архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, за старешину храма Светог великомученика Георгија у Јагодини.

Поверити у ослуживање:

Јереју Ивану Јовановићу, привременом пароху превешком у Превешту, упражњену парохију белушићку у Белушићу.

Разрешити:

Јереја Срђана Јовановића, привременог пароха трећег петропавловског при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, даље дужности старешине храма Светог великомученика Георгија у Јагодини.

Казнити:

Јереја Младена Ђурановића, привременог пароха другог белошевачког у Белошевцу, забраном свештенослужења.

СЛУЖЕЊА, ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

од 1. новембра 2006. до 31. јануара 2006. године

НОВЕМБАР

1. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Светог Прохора Пчињског, Епархија врањска;

Присуствовао предавању „Литургијски живот Цркве – путеви и странпутице“ презвитера Владимира Вукашиновића у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

2. новембар 2006:

Посетио, са представницима Крагујевачког завода за заштиту споменика културе и председником општине Топола, цркву Преображења Господњег у Горовичу ради договора о археолошким и другим радовима на обнови овог некадашњег манастира;

Посетио, поводом крсне славе, свештеника Драгана Симоновића;

Присуствовао предавању „Литургијски живот Цркве“ у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

3. новембар 2006:

Посетио у Тополи каменорезачку радионицу Љубивоја Тимотијевића ради договора о обезбеђењу мермера за манастире и цркве у Шумадијској епархији;

Посетио манастир Дивостин, поводом радова на обнови.

4. новембар 2006:

Служио Свету аријерејску литургију и осветио темеље за нову цркву Свете Анастасије Српске у Копљарима.

5. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у младеновачкој цркви Успења Пресвете Богородице, поводом педесетогодишњице свештенничке службе умировљеног свештеникаprotoјереја ставрофора Живорада Марића.

7. новембар 2006:

Служио бденије у храму Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Посетио манастир Дивостин, поводом радова на обнови (електрификација).

Поделити канонски отпуст:

Јеромонаху Владиславу (Цветковићу), за свезу клира Епархије будимљанско-никшићке;

Александру Кујунџићу из Крагујевца, ученику богословије Светог Кирила и Методија у Нишу, за свезу клира Епархије зворничко-тузланске.

Поделити благослов за упис на богословски факултет:

Ђакону Остоји Пешићу из Крагујевца;

Andreji Живановићу из Крагујевца;

Ђакону Небојши Јаковљевићу из Крагујевца;

Весни Ристић из Крагујевца.

Поделити благослов за постдипломске студије:

Драгану Арсићу, дипломираном теологу из Либертивила, САД;

Драгану Поповићу, дипломираном теологу, из Београда. ■

8. новембар 2006 –

Свети Димитрије:

Служио Свету архијерејску литургију и пререзао славски колач, поводом храмовне славе цркве Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Посетио протонамесника Рајка Стефановића, поводом крсне славе.

9. новембар 2006:

Одржао у Младеновцу предавање о раду Светог Саве на просвећивању српског народа.

10. новембар 2006:

Примио архимандрита Алексеја, настојатеља манастира Светог Луке у Бошњанима, игумана Јевтимија, настојатеља манастира Јошанице и игуманију Домнику, настојатељицу манастира Грнчарице.

11. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију и осветио нови манастирски летњиковац у манастиру Никоље у Шаторњи;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

12. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Присуствовао концерту духовне музике крагујевачког Академског хора „Лицеум“.

13. новембар 2006:

Састао се у Београду са Дринком Радовановић, вајаром;

Разговарао са доброворнима, поводом обнове манастира Пиносаве у Кусадку;

Примио ректора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцуprotoјереја стврфора др Зорана Костића и архијерејског намесника лепеничког protoјереја Саву Арсенијевића.

14. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у капели Клиничко-болничког центра у Крагујевцу;

Посетио, поводом крсне славе, епископа пожаревачко – баничевског Г. др Игњатија.

15. новембар 2006:

Посетио Ректорат Универзитета у Крагујевцу и присуствовао додели стипендија најбољим студентима.

16. новембар 2006 – Ђурђиј:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу и прославио, уз учешће многоbroјних званица, крсну славу.

17. новембар 2006:

Посетио, са гостима из Аустралије Марином и Димитријом Максимовић, Орашац и храмове у Тополи, на Оplenцу и у Аранђеловцу.

18. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Осветио темељ за манастирски конак у Јагњилу.

19. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију и осветио звона за храм Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Присуствовао предавању митрополита црногорско – приморског Г. Амфилохија у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

ћа Марковића у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

30. новембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Присуствовао у београдској цркви Ружици представљању књиге „Теологија у XVIII веку“ Владимира Вукашиновића

ДЕЦЕМБАР

1. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио манастир Дивостин, са донатором живописа капеле Матом Минићем.

2. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио у Младеновцу, у бањи Селтерс, патријарха српског Г. Павла.

3. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Денковцу и исповедио братство манастира Денковца и Саринца и сестринство манастира Релетинца;

Посетио манастир Прерадовац;

Посетио манастир Каленић и служио бденије.

4. децембар 2006 – Ваведење:

Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Каленићу, рукоположио у чин ђакона Дарка Павловића и пререзао славски колач поводом храмовне славе манастира;

Посетио у Пожаревцу епископа пожаревачко – браничевског Г. др Игнatiјa.

5. децембар 2006:

У Патријаршији СПЦ учествовао на више састанака.

6. децембар 2006:

Посетио манастир Денковац, поводом почетка радова на изградњи нових манастирских објеката:

Присуствовао представљању књиге „Проблем зла“ у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

7. децембар 2006:

Одржао у Тополи предавање о

раду Светог Саве на просвећивању српског народа;

Посетио манастир Никоље у Шаторњи и дао упутства за осликавање манастирске капеле.

8. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетиоprotoјереја ставрофора Драгослава Сенића у Смедеревској Паланци, поводом крсне славе.

9. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Пререзао славски колач, поводом славе Медицинског факултета у Крагујевцу.

Председавао на семинару вероучитеља Шумадијске епархије;

Посетио професора Универзитета у Крагујевцу Илију Росића, поводом крсне славе.

10. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у аранђеловачкој цркви Светих апостола Петра и Павла и крстio малу Исидору, кћерку свештеника Александра Миловановића;

Примио министра просвете у Влади Републике Србије Слободана Вуксановића и професора др Милку Андрић.

11. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију и крстio више глувонемих особа у цркви Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

11 – 19. децембар 2006:

Боравио на Војно – медицинској академији у Београду ради лечења.

20. децембар 2006:

Одржао више састанака ради обезбеђења израде хороса и полијелеја за Саборну цркву у Крагујевцу.

21. децембар 2006:

Примио председника Окружног суда у Крагујевцу Мирољуба Томића;

Учествовао у представљању књиге др Васе Антуновића „Докази медицине“ у Привредној комори у Београду.

23. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Примио архимандрита Алексеја (Богићевића) и Зорана Милошевића искушеника манастира Светог Луке у Бошњанима.

24. децембар 2006:

Слижио Свету архијерејску литургију и осветио палионицу свећа у Старој цркви у Крагујевцу;

Присуствовао у Епархијском центру у Крагујевцу, приредби поводом празника Материца.

25. децембар 2006:

Замонашио по чину мале схиме искушеника манастира Светог Луке у Бошњанима Зорана Милошевића, давши му монашко име Лука.

26. децембар 2006:

Посетио у Младеновцу, у бањи Селтерс, патријарха српског Г. Павла.

27. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Председавао на седници архијерејских намесника Шумадијске епархије.

28. децембар 2006:

Учествовао у Младеновцу, где се лечи патријарх српски Г. Павле, на седници Светогархијерејског синода СПЦ;

Посетио цркву Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу са члановима Светог архијерејског синода, митрополитом загребачко – љубљанским Г. Јованом, епископом новосадско – бачким Г. др Ирићем и епископом петровачко – бихаћким Г. Хризостомом.

29. децембар 2006:

Учествовао на седници Косовског одбора у Патријаршији СПЦ.

30. децембар 2006:

Служио Свету архијерејску литургију и годишњи парастос архијмандриту Петру у манастиру Денковцу.

31. децембар 2006:

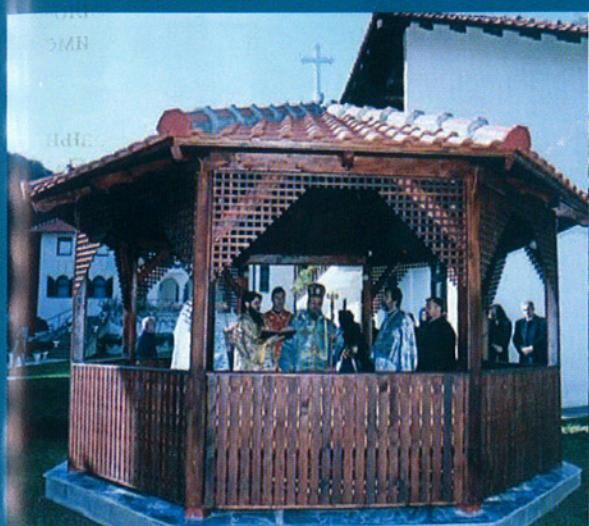
Служио Свету архијерејску литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Учествовао у подели деци пакетића, поводом празника Оци.

Крштење у Аранђеловцу

Архијереји СПЦ у Петропавловском храму у Аранђеловцу

Нови летњиковац
манастира Николаја Рудничког

Освећење чесме у порти рогојевачке цркве

Освећење темеља за цркву
Свете Анастасије Српске у Копљарима

СВЕТИ

САВА
ОСВЕЋЕНИ

ДРХИСТСКОПУ ЗА
ГАДНЕ ЖЕЊЕ ЦАР
СКОЈА РОДА ДМО
БАЧИСНА ГРЦАД
ИМУ И ИКОНИ
МАЈКЕ БОЖЈЕ...